STEPP

MAGAZINE VOOR PRODUCTIONELE, ONTWERPENDE EN TECHNISCHE KRACHTEN VAN DE BREDE CULTURELE SECTOR

#27

maart 2018 | 12 €

jaargang 6

CULTUURSUBSIDIES

LICHTFESTIVAL

2000 | 5000 | **Digital 6000** | Digital 9000

Sennheiser Professional Wireless Range

From the Sennheiser Professional Wireless Range.

No compromise in performance.
Whatever you've experienced before—expect more, even under the toughest RF conditions. The outstanding audio quality, rock solid RF wireless transmission and proprietary audio codec from Sennheiser's wireless masterpiece, the Digital 9000, are now available for the most demanding live productions with the Digital 6000.

No compromise for your business.
Digital 6000 is ready to be used with a wide range of Sennheiser and Neumann capsules and antenna solutions, increasing the return on your existing investments. Made in Germany, the two-channel digital wireless receiver features an ultra-wide 244 MHz switching bandwidth and a wide range of connection options, making Digital 6000 a smart, reliable choice for years of professional use.

No compromise in your workflow.
Digital 6000 integrates seamlessly into digital or analogue system infrastructures via Dante, AES-3 or transformer-balanced analogue outputs. Security is ensured by AES 256 encryption. An automatic frequency setup function and dedicated management software (WSM) make for simple, reliable operation.

*Discover the entire Sennheiser Professional Wireless Range at **sennheiser.com/professionalwireless***

SENNHEISER

EDITORIAAL

Beste STEPP-leden,

Je hoort wel eens zuchten: er zijn geen seizoenen meer. Niet alleen in de meteorologie lijkt het ene jaargetijde in het andere over te vloeien. Dat is ook in onze sector zo. Het theaterseizoen overlapt met de festivals, theatergezelschappen duiken overal open en zelfs in de donkerste dagen komen de uitvoerende kunsten op straat om met techniek en creativiteit licht te brengen.

Ook bij STEPP zijn we al lang niet meer voor één gat te vangen en van alle markten thuis. Vandaar dat we er deze keer een grensoverschrijdend nummer van hebben gemaakt. Als volleerde weggebruikers kijken we vooruit, achteruit en rond ons heen.
We trappen af met een analyse van de het Vlaams cultuurbudget van de laatste 20 jaar. De conclusie is minder voor de hand liggend dan je zou denken.

In het portfolio vind je een impressie van het Lichtfestival van Gent, een straatfeest dat een vaste waarde wordt en met 835.000 bezoekers dit jaar is de kans groot dat u erbij was.

Voor een onderneming als dit moet je wel verder kijken dan alleen de betoverende installaties. Er komt ook een gedetailleerde planning aan te pas om alles uit te kienen. En dat is niet anders of het nu om hoogtechnologische videomapping of om eenvoudige parcans gaat. Lees en leer uit een artikel dat we van 1982 terug brachten.

Vorig jaar rond deze tijd lanceerden we de verzamelnota trekkenwanden in België (zie ook de webstek), in een poging alle punten en komma's bloot te leggen. Ondertussen wordt gewerkt aan wetgeving omtrent heffen en hijsen in onze sector binnen het 'European Comittee for Standardisation - Technical Committee 433', afgekort CEN TC433. Deze regelgeving krijgt nu dus ook Europees vorm. Het laatste woord is ongetwijfeld nog niet gezegd, maar de collega's van de VPT geven u alvast een stand van zaken.

Veel leesplezier,

Vriendelijke groet,

Frankie Goethals, *voorzitter*
Bert Moerman, *ondervoorzitter*

3 **Editoriaal**

6 **Vlaamse cultuursubsidies**
Bart Caron

14 **Corsicaanse trap**
Bryan Buddaert en Jasper Cosemans

20 **Stavaria**
Coen Jongsma

24 **Portfolio**
Lichtfestival

28 **Het lichtend pad**
Jan Decalf

30 **Uit de oude doos**

32 **Transparency and reflection**
Ivo Kersmaekers

38 **In memoriam**

39 **Europese hijsnorm**
Koen Koch

42 **Boekbespreking**

43 **OISTAT Nieuws**
Agenda

46 **Nieuws - Productnieuws**
Bedrijfsleden

47 **Groepsleden**

50 **Colofon**

Amptec patch, © Amptec →

1-12
13-24
25-36
MULTI MODE 50/125
AUDIO TIELINES
SFTP
SPEAKER TIELINES JARDIN
230VAC
PCE

20 JAAR VLAAMS CULTUURBUDGET: HOGER OF LAGER?

Bart Caron

Er doen veel verhalen de ronde over de evolutie van het cultuurbudget. Gaat het na de stevige besparingen nu opnieuw omhoog? Welke cultuurminister was de grootste investeerder of de strengste (be)spaarder? En welke deelsector heeft daar het meest bij gewonnen of verloren? Een fijnmazige analyse van de begrotingscijfers sinds 2000 belooft in 2018 een hoopgevend herstel, maar nog niet tot het niveau van 2009.

Dit artikel brengt het cultuurbudget in kaart van 1999 tot vandaag, op basis van de laatste begrotingen van de betreffende jaren – dus na de laatste begrotingsaanpassing die het Vlaams parlement telkens heeft goedgekeurd. Die evolutieschets gebeurt niet alleen in absolute, maar ook in relatieve cijfers. De budgetten van de voorbije jaren werden, om een correcte vergelijking mogelijk te maken, geüpdatet aan de hand van de gezondheidsindex. Wat leren die cijfers?

Dalend aandeel Cultuur in de Vlaamse begroting

De totale Vlaamse begroting klokt in het jaar 2018 af op haar hoogste bedrag ooit, namelijk 44,5 miljard euro. Het onderdeel Cultuur krijgt daarvan 524 miljoen euro, of (amper) 1,18%. Tot 2014 lag dat percentage hoger (zie tabel), maar de zesde staatshervorming zorgde voor de overdracht van een aantal bevoegdheden van het federale niveau naar het Vlaamse. Daardoor steeg het globale Vlaamse budget, maar daalde het relatieve aandeel Cultuur van 1,99% naar 1,12%. Dat laatste percentage, uit 2016, is het laagste van de voorbije 20 jaar. Vanaf 2017 is er evenwel een licht stijgende trend op te merken. Dat wijst op een voorzichtig herstel van het cultuurbudget.

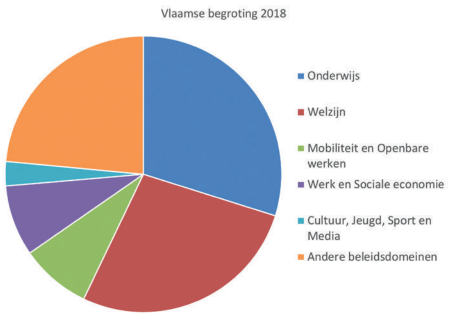

Tabel 1: Het hele beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media staat voor 1,3 miljard euro in de totale Vlaamse begroting 2018, waarvan 40% voor Cultuur.

	Totale Vlaamse begroting	**uitgaven cultuur**	**% tov totaal**
1999	14.600.000	219.585	1,50%
2004	17.939.349	356.110	1,99%
2009	23.900.000	471.938	1,97%
2014	27.455.924	507.588	1,85%
2016	39.766.016	444.779	1,12%
2017	40.807.584	465.715	1,14%
2018	44.511.617	524.011	1,18%

Tabel 2: uitgaven voor Cultuur t.o.v. de totale Vlaamse begroting (in 1000 euro)

Stijgend budget Cultuur vanaf 1999, maar knik bij Gatz

De grafiek toont een stijging van 1999 tot 2014, in absolute cijfers althans. Als de gezondheidsindex meegerekend wordt, dan is er al een daling van het budget te merken vanaf 2009. Pas vanaf het begrotingsjaar 2017 komt er een kenteringveld.

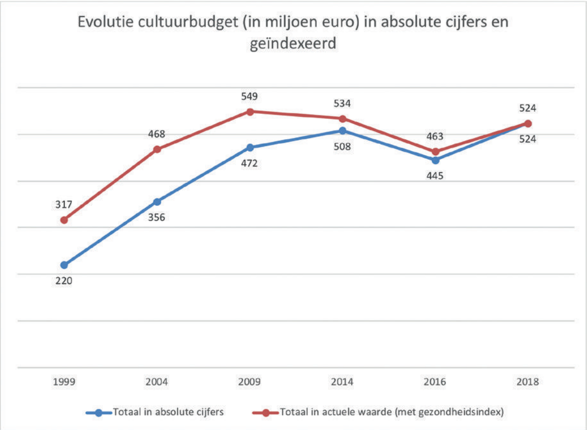

In 1999 rondde Luc Martens (CD&V) zijn ministerschap op Cultuur af met een cultuurbegroting van 220 miljoen euro. In die periode was er nog geen sprake van een 'volledig' cultuurbeleid. Verschillende deelsectoren kwamen niet of weinig in beeld, zoals letteren, rockmuziek of film. Er waren partiële steunmaatregelen, maar die waren zeker niet omvattend. Dat verklaart ook waarom Martens afsloot met een budget dat minder dan de helft bedraagt van het huidige budget.

Verdubbeling onder Anciaux

Bert Anciaux (toen VU&ID, later Spirit) startte in 1999 met die 220 miljoen euro. Hij was ambitieus als de eerste paars-groene regering uit de Vlaamse politieke geschiedenis waarvan hij deelnam. Daarnaast geholpen door een positieve economische conjunctuur – lees: de Vlaamse regering had mooie en stijgende budgetten ter beschikking – sloot hij zijn eerste ministerperiode in 2004 af met een cultuurbudget van 356 miljoen euro. Zijn eerste legislatuur deelde hij met Paul Van Grembergen, die de bevoegdheid Cultuur overnam na de problemen in de Volksunie en de oprichting van Spirit.

In vergelijking met Luc Martens betekende dat een stijging met 62%. Het regeerakkoord van paars-groen bevatte ambitieuze culturele plannen, er waren vele decretale initiatieven en een kabinet dat uit het culturele veld werd gerekruteerd: factoren die de versnelling en verbreding van het cultuurbeleid aanzwengelden. In die periode werden onder meer het eerste Kunstendecreet, het Decreet Lokaal Cultuurbeleid en het eerste Erfgoeddecreet gestemd.

Bert Anciaux kwam na de verkiezingen van 2004 terug en mocht prompt op dezelfde ministeriële stoel plaats nemen. Hij ging door op hetzelfde elan. In 2009 bereikte het cultuurbudget de som van 471 miljoen euro, of nog eens een derde meer dan in 2004. In de tien jaar van het duo Anciaux/Van Grembergen verdubbelde het cultuurbudget.

Schauvliege sloot niet lager af, maar hoger

Kon deze trend doorgezet worden? Dat was twijfelachtig. De financiële crisis van 2008 zette al stevig druk op de overheidsbudgetten. De economische conjunctuur keerde. In dit tijdskader, 2009, mocht Joke Schauvliege (CD&V) – 'natuur en cultuur' – aantreden. Het is al bij al merkwaardig dat zij haar ambtsperiode (op Cultuur) in 2014 afsloot met een cultuurbegroting van 508 miljoen euro. Dat betekende dus alsnog een stijging ten opzichte van 2009 met 8%, weliswaar over een periode van vijf jaar gespreid.

De eerste jaren van deze legislatuur, toen de economie het nog goed deed, stegen de budgetten een klein beetje. De kering kwam vanaf 2008. Toen werd het veld gekort. Er waren onvolledige of niet toegekende indexeringen van subsidies, naast dalende middelen voor de kunsten en het sociaal-cultureel werk. Die daling wordt duidelijk weerspiegeld in het geïndexeerde budget (rode lijn), die reeds daalt vanaf 2009. Opmerkelijk is dat het cultureel erfgoed, een sector die riep om een inhaalbeweging, in de periode Joke Schauvliege geen enkele budgetstijging kende, en juist moest inleveren.

Dieptepunt en herstel onder Gatz

Sven Gatz (Open VLD) trad aan in de zomer van 2014. Ook hij startte onder dat slechte financieel gesternte. De financiële/economische crisis was nog niet bezworen. 'Snoeien om te bloeien' is/was het leitmotiv van de regering Bourgeois. De begroting van zijn eerste volledige jaar vertoont een cultuurbegroting die 3% lager was dan bij de start. Die trend trok hij in 2016 nog door met een daling van 9,3% ten opzichte van het laatste jaar van Joke Schauvliege. Tijdens de eerste twee jaar van Gatz' ministerschap verloor het cultuurbudget meer dan 60 miljoen euro.

Die daling vraagt wel om een genuanceerde uitleg. De begroting van 2016 vertoont twee belangrijke wijzigingen, beide expliciete gevolgen van beleidskeuzes van de Vlaamse regering:

* Vooreerst werden de Vlaamse middelen voor lokaal cultuurbeleid (o.a. voor extra steun aan bibliotheken en cultuurcentra) overgeheveld naar de gemeenten zelf, dus naar het Gemeentefonds, goed voor een min van 84,5 miljoen euro.

* Daarnaast vloeiden er vanuit het beleidsdomein Werk middelen voor gesco-statuten en DAC (Derde Arbeids Circuit) over naar Cultuur, goed voor een plus van 41,3 miljoen euro. Samen betekende dat dus een verlies voor de Vlaamse begroting Cultuur van 43,2 miljoen euro, of -12% in vergelijking met de start van de regering Bourgeois. Datzelfde jaar wordt wel een stevige stijging genoteerd van de middelen voor het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI), met 10,1 miljoen euro.

In 2016 bereikt het cultuurbudget zijn laagste punt van het lopende decennium. De 445 miljoen euro van 2016 ligt lager dan het bedrag van zeven jaar eerder, in 2009, toen het 472 miljoen euro bedroeg. Met toepassing van de gezondheidsindex ligt het totale cultuurbudget in 2016 zelfs 69 miljoen euro lager dan bij het aantreden van de minister, 13% lager dan onder Joke Schauvliege.

In 2017 slaagt Sven Gatz erin om voor het eerst een licht herstel van zijn budget te realiseren. Er komt 4,7% bij, netto zo'n 21 miljoen euro. Bijna de helft gaat naar kunsten (grotendeels naar de grote instellingen, naast zo'n 2 miljoen euro naar projectmiddelen), de andere helft naar culturele infrastructuur (FoCI).

Genuanceerde stijging in 2018…

In 2018 zet dit herstel zich door. Het cultuurbudget stijgt naar 524 miljoen euro, dus plus 58 miljoen euro, maar die groei moet wel meteen gerelativeerd worden. Netto betekent dat voor de culturele wereld slechts een beperkte stijging met zo'n 12,5 miljoen euro.

Op 1 januari neemt de Vlaamse overheid immers de culturele bevoegdheden van de provincies over. Daardoor slokt de cultuurbegroting 45,2 miljoen euro van de provinciale begrotingsmiddelen op. Die centen worden de eerstvolgende twee jaar op identieke wijze besteed als de provincies, pas daarna gaat er een nieuwe regelgeving in voege. De inkanteling van provinciale middelen zorgt er ook voor dat er zo'n 8 miljoen euro personeelskosten verschuiven naar de Vlaamse Gemeenschap. Kortom: deze stijging van het Vlaamse cultuurbudget compenseert het wegvallen van de provinciale budgetten.

…tot je de gezondheidsindex erbij haalt

Als je dan ook de gezondheidsindex toepast op de middelen vanaf 1999, en ze dus vertaalt naar hun actuele waarde, worden enkele opmerkelijke tendensen zichtbaar:

* Het cultuurbudget in 2018 heeft een licht lagere waarde dan in 2014 (524 versus 532 miljoen euro in 2014).

* Nog meer: in 2009, op het einde van de ambtsperiode van Bert Anciaux, was het budget zo'n 25 miljoen euro hoger dan vandaag.

* In waarde daalde het cultuurbudget sinds het einde van Anciaux dus met zo'n 4,5%.

* Joke Schauvliege kwam in 2014 wel 2,6% lager uit dan Anciaux. Ze was blijkbaar een betere bewaker van het cultuurbudget dan algemeen aangenomen. Ze predikte geen revolutie, maar handelde als een zorgzame boekhouder over de leefbaarheid van de cultuursector.

* De grootste besparingen kwamen eigenlijk daarna, onder minister Gatz.

Kunsten winnen, sociaal-cultureel werk verliest

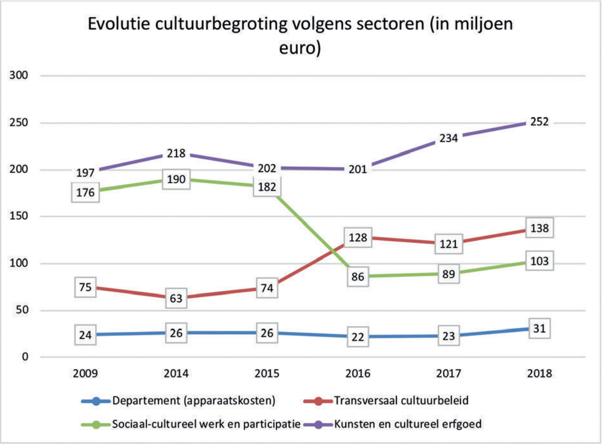

Het cultuurbeleid valt grosso modo uiteen in drie grote blokken: de kunsten, het cultureel erfgoed en het sociaal-cultureel werk (inclusief amateurkunsten, participatie...). Daarnaast gaat er nog een behoorlijk budget naar het zogenoemde 'transversaal cultuurbeleid' of 'het overkoepelende beleid' (zie verder).

De evoluties van deze grote sectoren vanaf 1999 in kaart brengen, is lastig. Er duiken een aantal methodische problemen op, omdat de invulling van de begrotingsposten, maar ook de indeling van de begroting zelf, tijdens deze tijdsspanne grondig is aangepast. Dat maakt vergelijken niet eenvoudig. Eigenlijk kunnen deze grote blokken slechts vanaf 2009 betrouwbaar vergeleken worden.

Stijgende middelen voor infrastructuur

Naar het transversaal cultuurbeleid gaat vandaag 138 miljoen euro. Dat bevat onder meer de tewerkstellingsmaatregelen in de sociaal-culturele sector, de culturele uitgaven van het toekomstplan Vlaanderen In Actie (VIA), de tewerkstellingsmaatregelen in het kader van het Decreet van 7 mei 2004, het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI) en het internationaal beleid met middelen voor bilaterale samenwerking, waaronder de uitgaven voor instellingen zoals De Brakke Grond e.a.

Deze transversale uitgaven vertonen een grillig patroon. De ingekantelde provinciale middelen vertegenwoordigen er vandaag 28,8 miljoen euro van. Maar het belangrijkste deel van dit budget is voor het FoCI: 42 miljoen euro, een stijging met 4,5 miljoen euro in 2018. Van de aanvullende middelen voor werkgelegenheid is vanaf 2018 een groot deel geïntegreerd in de werkingssubsidie van de organisaties uit de verschillende sectoren.

Sociaal-cultureel werk levert flink in

Het brede sociaal-cultureel werk (amateurkunsten, circusbeleid, lokaal cultuurbeleid in Brussel en De Vlaamse Rand, participatie, sociaal-cultureel volwassenenwerk, steunpunten uit deze sectoren, etc.) kent sinds 2009 een ernstige daling. In die mate zelfs dat dit budget vandaag in absolute cijfers nog fors lager is dan in 2014. Dat is enerzijds het gevolg van de overheveling van de middelen voor lokaal cultuurbeleid (cultuurcentra, openbare bibliotheken, cultuurbeleidscoördinatoren, zie hoger) naar het Gemeentefonds (84,5 miljoen euro), en anderzijds veroorzaakt door besparingen (11,5 miljoen euro). De grafiek toont de sterke knik naar beneden in 2016.

Vanaf 2017 steeg het budget van het sociaal-cultureel werk een beetje. Dat was niet het gevolg van nieuwe of bijkomende middelen, maar van overhevelingen uit andere beleidsdomeinen: 5,4 miljoen euro uit de overgedragen provinciale middelen, bestemd voor het eengemaakte bibliotheeksysteem, en middelen vanuit het beleidsdomein Werk voor de DAC'ers en gesco's.
Samengevat: 190 miljoen euro in 2014 daalt sterk naar 86 miljoen euro in 2016 en herstelt licht naar 103 miljoen euro in 2018.

Nog even over de besparingen. De minister heeft de voorbije jaren diep gesneden in het vlees van deze sector. Er is stevig bespaard in alle sociaal-culturele deelsectoren, gaande van 12% tot 40%. Dat gebeurde vooral door minister Schauvliege, die de Vormingplussen en de steunpunten FOV en Socius stevig aanpakte. Is het toeval dat dit enkel nieuwe organisaties van niet-verzuilde origine zijn? Het specifieke deelbudget voor het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk (verenigingen, Vormingplussen en vormingsinstellingen, bewegingen) dat sinds 2009 daalde, bedraagt vandaag nog 53,3 miljoen euro. In 2009 bedroeg het 60 miljoen euro. In absolute cijfers een gelijkwaardig bedrag, maar rekening houdende met de gezondheidsindex een daling in waarde met ruim 20%. Er komt in 2018 wel 5,5 miljoen euro bij, voor de regularisatie van gesco's, maar dat zijn middelen die uit het transversaal cultuurbeleid worden overgeheveld, en dus geen nieuw budget.

Niet dat deze sector alleen uit de hand van de overheid eet. De subsidies zorgen slechts voor 40% van de inkomsten, wat betekent dat de betrokken organisaties (denk aan Vermeylenfonds, KWB, Federatie Marokkaanse Verenigingen, Vlaamse Actieve Senioren, Wisper, Het Vlaamse Kruis, de Vormingplussen,

Bond Zonder Naam, Climaxi, KifKif, Vredesactie, Vluchtelingenwerk, e.a.) zelf 60% andere inkomsten hebben, uit activiteiten, lidgelden enz. Geen andere culturele sector doet beter.

Cultureel erfgoed blijft status quo

Voor het **cultureel erfgoed** komt er in 2018 10 miljoen euro extra, zodat het budget uitkomt op 49,4 miljoen euro. Die stijging wordt echter grotendeels verklaard door de integratie van overgedragen provinciale middelen: 6,7 miljoen euro bestemd voor projecten van de cultureel erfgoedcentra, voor de structurele werking van erfgoedorganisaties, gemeenten en provincies en het Kasteel van Gaasbeek.

Daarnaast worden er middelen overgedragen voor gesco's (1,4 miljoen). Het vroegere basisbudget kent wel een eenmalige verhoging van 0,65 miljoen euro voor de projectmiddelen cultureel erfgoed en 0,5 miljoen euro voor het KMSKA. Maar voor alle andere spelers betekent dit dus een status quo, reeds sinds 2009, zonder aanpassing van de subsidies aan de index.

Kunsten stijgen lichtjes tov 2014

De **kunsten** – de analyse volgt hierna – noteren sinds 2014 een daling, met een dieptepunt in 2015 (175 miljoen euro), een licht herstel vanaf 2017 en in 2018 een budget van 193 miljoen euro, zodat deze steun vandaag hoger uitkomt dan in 2014, toen het 186 miljoen euro bedroeg. De stijging wordt verklaard door de provinciale inkanteling van 2,4 miljoen euro naar de structurele middelen voor de kunsten, alsook een half miljoen euro voor het Fonds voor de Letteren en een half miljoen euro voor het VAF Film.

De enige echte verhogingen zijn 1 miljoen euro, eenmalig, voor de projecten kunsten, 1 miljoen euro voor het nieuwe Cultuurloket en de indexeringen van de subsidies. Dat Cultuurloket is een paradepaardje van minister Gatz. Het Cultuurloket biedt zakelijke inspiratie voor alles en iedereen in de cultuursector. Er gaat bijzondere aandacht naar ondernemerschap en aanvullende financiering.

DE KUNSTEN: GROOT EN KLEIN VOORUIT, MIDDENVELD STAGNEERT

De evolutie van het kunstenbudget is bijzonder. Ze toont duidelijk de beleidskeuzes die de verschillende ministers maakten.

Globaal kunstenbudget hoger dan ooit?

In 2009, aan het einde van de de periode Anciaux, bedroeg het budget 168 miljoen euro. Het steeg onder Joke Schauvliege tot 186 miljoen euro, daalde in het eerste volledige jaar van Sven Gatz (2015) naar 175 miljoen euro, herstelde dan licht tot 186 miljoen euro in 2017 en stijgt verder naar 193 miljoen euro in 2018. Daarmee volgt het grosso modo de trend van de evolutie van het algemene cultuurbudget.

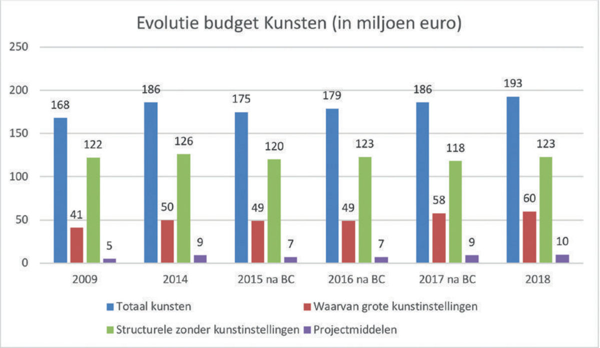

(Deze grafiek vergelijkt het kunstenbudget van 2009 (periode Anciaux), 2014 (periode Schauvliege), 2015 (eerste jaar Gatz) en verder elk jaar tot 2018. De periodes die vergeleken worden, zijn dus niet even lang. De recente evolutie wordt per jaar behandeld om fijnmaziger het beleid van de huidige regering/minister te analyseren.)

Grote kunstinstellingen stijgen, structurele werkingen dalen

Hoe dan ook, er is een herstel van het kunstenbudget. De analyse van de samenstellende delen van dit budget toont expliciet de beleidskeuzes. Zo blijkt dat de stijging van het budget sinds 2016 vooral ten goede komt aan de grote kunstinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap (deSingel, Vlaamse Opera, Brussels Philharmonic...). Hun budget steeg sinds het aantreden van de huidige regering met bijna 12 miljoen euro, terwijl de andere structurele subsidies in het kader van het Kunstendecreet gelijk bleven, en zelfs lager zijn dan in 2014. Dit is deels te verklaren door het feit dat er nieuwe Vlaamse (grote) kunstinstellingen zijn erkend (Concertgebouw Brugge en Vooruit. Zij kregen in 2016 resp. 2, 7 en 2,2 miljoen euro subsidies. Zij kwamen tot dan voor op de lijst van de meerjarig gesubsidieerde organisaties in het Kunstendecreet. Het was een expliciete beleidskeuze van de regering om extra in te zetten op de (grote) kunstinstellingen als vuurtorens. Samen vertegenwoordigen ze vandaag zowat een derde van het hele kunstenbudget. Ze moesten de voorbije jaren ook minder besparen (2,5% in plaats van 7,5% of meer) dan de andere kunstenorganisaties.

De totale subsidies voor de andere organisaties die meerjarig gesubsidieerd worden, groeien niet. Die daalden bij de start van de vijfjarige subsidieperiode in 2017 met 5 miljoen euro. Dat komt overeen met het 'overgehevelde' bedrag dat de nieuwe grote Vlaamse kunstinstellingen Vooruit en Concertgebouw kregen (4,9 miljoen euro). Het resultaat is een status quo.

Projectmiddelen stijgen

De andere beleidskeuze is de stijging van de projectsubsidies. Dat was een breed gedragen vraag van de sector. In 2015 bedroeg de projectenpot Kunsten nog 6,5 miljoen euro, in 2018 zal de pot 10,2 miljoen euro bevatten. Dezelfde inhaalbeweging deed zich ook al twee keer voor tussen 2009 en 2014: eerst herstelde de projectenpot, maar daarna, toen de tweejarige subsidies uit het oude Kunstendecreet werden

Kilometers zwarte Molton zorgen voor de ultieme black box © Sofie Silbermann

ShowTex AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION
ShowTex nv • info@showtex.com • www.showtex.com • www.showtexrental.com

toegekend, werd een groot deel van de projectsubsidies opgepeuzeld om nieuwe structurele organisaties te spekken.

Zowel Anciaux als Schauvliege toverden deze oplossing uit de kast, maar zulke overhevelingen zullen zich de komende jaren niet herhalen. De tweejarige subsidieperiode is immers uit het Kunstendecreet geschrapt.

De volgende grafiek toont de evolutie van de projectmiddelen voor de kunsten, op basis van de effectief toegekende subsidies in het kader van het Kunstendecreet. Die wijken in beperkte mate af van de cijfers uit de begroting, omdat daar ook andere projectsubsidies in opgenomen zijn, zoals voor internationale projecten, trajecten, vertalingen, opnameprojecten en andere categorieën, die in de loop van de voorbije 20 jaar soms gewijzigd werden. Op basis van die begrotingsmiddelen is niet eenvoudig een correcte vergelijking te maken, omdat de gegevens op de website van het Departement niet altijd volledig zijn – zo ontbreekt soms het totaal van de aangevraagde bedragen per ronde. De reëel toegekende bedragen zijn wel correct.

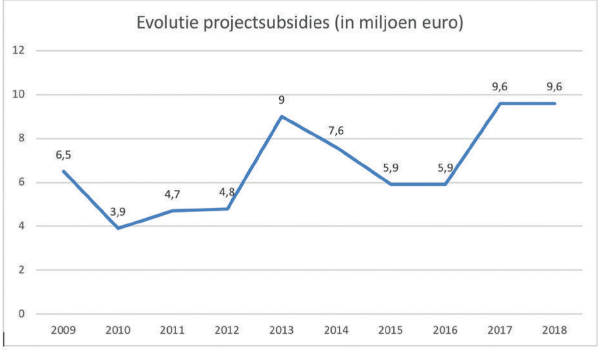

De dansende lijn toont aan dat dit budget zeer onregelmatig was, precies door de vermelde aanwending van projectmiddelen voor de tweejarige structurele subsidies. Het laagste bedrag voor projecten werd genoteerd in 2010, met 3,9 miljoen euro. Het hoogste bedrag is voorzien in 2018, namelijk 9 miljoen euro.

Dat benadert dicht de oude wens van de sector dat de projectsubsidies, die de vernieuwing in de kunstpraktijk moeten stimuleren en nieuw talent kansen moeten geven, 10% van de structurele subsidies moeten bedragen. Idealiter zou deze projectenpot dus nog moeten aangroeien tot 12,3 miljoen euro. En als je de grote kunstinstellingen meetelt bij 'structurele middelen', staat 10% zelfs voor 18,3 miljoen euro: dubbel zoveel als wat er vandaag beschikbaar is in de projectenpot.

Weer 40% kans op projectmiddelen

Dat er een grote nood is aan budget voor projecten, blijkt uit het grote aantal aanvragen en het beperkt aantal toegekende projectsubsidies. De voorbije tien jaar werden jaarlijks tussen de 800 en 1200 aanvragen ingediend.

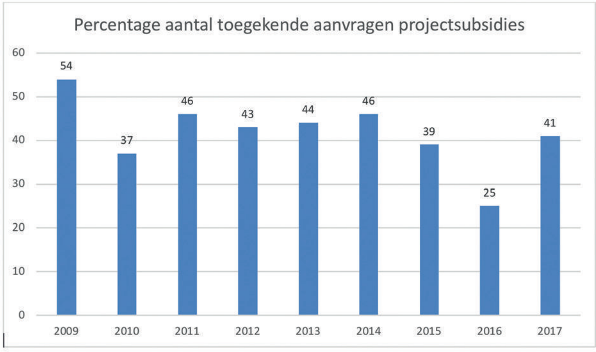

Zelden werd meer dan de helft van de aanvragen gehonoreerd. Dat heeft slechts in beperkte mate te maken met de kwaliteit van de aanvragen zelf. De beoordelingscommissies die advies geven over de aanvraag, hanteren een artistieke quotering in vijf categorieën, tussen 'volstrekt onvoldoende' en 'zeer goed'. Om binnen het budget te kunnen blijven, legt de minister de lat voor projectsubsidies aan organisaties bij 'zeer goed' en voor individuele kunstenaars meestal bij 'goed'. Projecten met een 'voldoende' of een 'goed' (voor organisaties) vallen dus uit de boot. Voor het zakelijk advies, dat dezelfde categorieën hanteert, wordt dezelfde score vereist. Heel veel (meestal innovatieve) projecten worden daardoor niet gerealiseerd.
Het dieptepunt was het jaar 2016, toen slechts 25% van de aanvragen subsidie kreeg. Het budget stond op een laag peil en werd in de tweede helft van dat jaar ook aangesproken door een aantal organisaties die net uit de boot waren gevallen bij de structurele subsidies. De spanning tussen aanvragen en toekenningen is nog duidelijker in bedragen: in 2016 werd voor een bedrag van 35 miljoen aanvragen ingediend, slechts voor 6 miljoen toegekend. Amper 17% van de gevraagde bedragen werd gehonoreerd.

Meer middelen per project, ook meer voor kunstenaars

Opmerkelijk is dat de bedragen per project onder minister Gatz sterk stegen. Meer geld voor een beperkt aantal projecten betekent meteen dat er procentueel nog minder projecten worden ondersteund. Waar het gemiddelde toegekende subsidiebedrag in de jaren 2009 tot 2015 zo'n 13.000 euro bedroeg, steeg het toegekende bedrag vanaf 2016 naar 25 à 30.000 euro. Het zijn factoren die de druk op de projectenpot niet verlichten.

Minister Gatz legt nog een ander accent. Hij kiest uitdrukkelijk voor meer steun aan individuele kunstenaars. De grafiek toont dat hij niet op deze groep bespaarde, wel op organisaties. Meer nog: de subsidies voor individuele kunsten stegen verhoudingsgewijs licht. Ze bedroegen in 2016 42%, in de jaren daarvoor (sinds 2009) tussen de 20 en 30%. Dat is een beleidskeuze van de minister, een keuze die ook af te lezen valt uit het feit dat hij de lat voor subsidies aan organisaties hoger legt (hij vereist een beoordeling 'zeer goed') dan aan individuele kunstenaars ('goed' volstaat).

Film en Letteren

Omdat de film en de letteren verfondst zijn, kwamen ze hierboven nog niet aan bod. Toch verdienen ze aandacht. Het VAF (Vlaams Audiovisueel fonds) had in 2009 een budget van 16,6 miljoen euro. Het daalde net als andere werksoorten in 2014 (naar 15,9 miljoen euro), maar herstelde zich vanaf 2015 en bereikte in 2018 17,8 miljoen euro. Hiermee volgt het VAF de tendens van het kunstenbudget. De filmsector heeft ook reeds lang toegang tot extra federale middelen uit de taxshelter.

Het Vlaams Fonds van de Letteren steeg sterker, al heeft het een veel kleiner budget dan de filmsector. In 2009 (einde Anciaux-II) bedroeg het 4 miljoen euro, in 2014 gaat het om 6 miljoen euro en in 2018 om 6,6 miljoen euro. Ertussen in een besparingsperiode, van 2015 tot 2017.

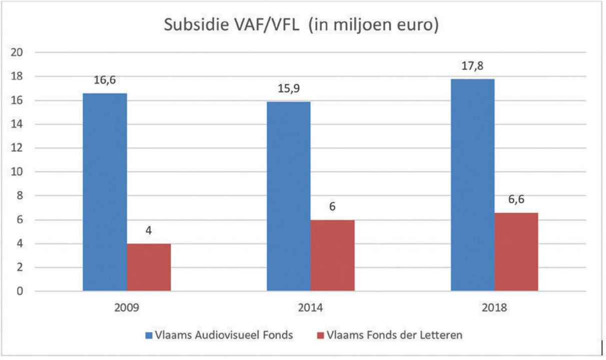

Conclusie: er blijft een inhaaloperatie nodig

Het cultuurbudget is een piepklein onderdeel van de Vlaamse begroting. Het staat voor 1,18% van het hele Vlaamse budget.

Zonder enige twijfel was Bert Anciaux als minister de budgetkampioen. Hij realiseerde over twee legislaturen een stunt door het cultuurbudget meer dan te verdubbelen ten opzichte van voorganger Luc Martens. Joke Schauvliege bleek daarna een goede bewaarder van budget te zijn. Alleen op het einde van haar ambtsperiode was er een beperkte daling.

De absolute dip in het budget werd gerealiseerd in 2016, na twee jaar Sven Gatz. Dat jaar fungeert als kantelpunt. Erna kwam het herstel, dat zich in 2018 nadrukkelijk doorzet.

Maar als op deze absolute cijfers de gezondheidsindex wordt toegepast, die de actuele waarde van het budget bepaalt, is er vanaf 2009 wel een ernstige daling van het cultuurbudget zichtbaar. Zelfs na het huidige herstel in 2018, komt het totale

cultuurbudget nog niet op niveau van 2009. Er is nog een inhaalbeweging te maken.

Bovendien wordt deze analyse gecompliceerd door de overheveling van het lokaal cultuurbeleid naar het Gemeentefonds, de overheveling van budgetten voor gesco's en de inkanteling van de provinciale cultuurbudgetten. Vooral die laatste operatie veroorzaakt een schijn van budgetstijgingen, terwijl het eigenlijk loutere overdrachten zijn van financiële middelen van provincies naar het Vlaamse niveau.

Het sociaal-cultureel werk maakte door de besparingen een fikse duik. De sector van het cultureel erfgoed leverde minder in, maar moet al tien jaar leven met een lastige status quo. De kunstensector toont dan weer een divers beeld, met vooral een grillig patroon bij de projectsubsidies, sinds minister Gatz een duidelijke prioriteit gemaakt heeft van (grote) kunstinstellingen en van de projectsubsidies voor individuele kunstenaars.

Cultuur subsidiëren, het blijft een voortdurende (reken) oefening. Feit is dat het Cultuur de dwerg is van het Vlaamse beleid. Een sympathieke kabouter, maar zo klein dat vele mensen hem niet eens opmerken. Gelukkig is waarde onberekenbaar.

DE CORSICAANSE LIFT

Bryan Buddaert en Jasper Cosemans

Bryan Buddaert en Jasper Cosemans zijn aan hun laatste jaar podiumtechnieken bezig op het RITCS in Brussel. Tijdens de workshop Special Effects waren ze zo begeesterd door wat je met mechaniek kan bereiken dat ze besloten om er zelf een na te bouwen.

Oorsprong

Vroeger was het vanzelfsprekend dat in zo goed als elke zaal machinerie boven en onder het podium geïnstalleerd was. De onder machinerie was grotendeels voorzien van liften, vallen, rails, etc. Bij de boven machinerie werd veel met katrollen gewerkt om decorstukken en/of mensen naar beneden of boven te laten komen.
Door nieuwe technische mogelijkheden en vanwege veiligheid zijn deze over heel de wereld voor een groot deel uit de theaterzalen verdwenen. Sommige zalen hebben nog hun volledige oude machinerie staan die ze op de dag van vandaag gebruiken, maar dat zijn uitzonderingen.
In België hebben we de Bourla in Antwerpen. Deze zaal is voorzien van moderne technologie om voorstellingen te draaien, maar de architectuur van de oude machinerie is nog wel aanwezig. In Stockholm bevindt zich het Drottningholm Palace Theatre. Hier gebruiken ze hun originele podiummachinerie nog steeds in voorstellingen. Nog een theater dat volledig in bezit en gebruik is van zo een geweldige effecten is het Gaiety Theater in Douglas, Isle of Man.

Gaiety Theatre in Douglas, Isle of Man

Het Gaiety Theatre is gebouwd door de bekende theaterarchitect Frank Matcham. De opening vond plaats in 1900. Na een eerste succes ging het gestadig bergaf, er kwamen nog amper mensen kijken en het theater werd een bouwval. In 1976 werd begonnen aan de restauratie. Die was pas klaar in 2000, net op tijd voor het eeuwfeest.
De machinerie in deze zaal is zeer goed bewaard gebleven. Er zijn drie kleine liften vooraan in de scène. In het midden bevindt zich een lift over heel de lengte van de scène. Alvorens deze lift omhoog kan, wordt de vloer weggerold en komt er een gat vrij. Buiten de liften waren er ook rails en stroken om decor op te rijden.
In de voorstelling 'The Corsican Brothers' van Dion Boucicault is een scène waar de ene broer de andere neerschiet. Uiteindelijk komt die dode broer als geest terug. Hiervoor werd een scenografie gemaakt waarbij de geest op een mysterieuze wijze naar boven kon gebracht worden. Voor deze voorstelling is een speciale lift gemaakt die nadien de naam Corsican Trap gekregen heeft.

Techniek

De Corsican Trap is op zich al een opmerkelijk systeem. Het is geen gewone lift waar een persoon of object verticaal naar boven wordt gehesen. Je hebt een grote opening nodig die verticaal over heel de breedte van je podium loopt.
Hierin ligt een rolluik systeem waardoor je niet ziet dat er een opening is. Op een bepaalde plaats zit in het rolluik een gat waar een persoon door kan komen. Terwijl dat rolluik verplaatst wordt, wordt er ook aan een wagen getrokken waar de persoon op staat.
De juiste benaming van deze wagon is een scruto, een

beweegbare trap in theater. De scruto wordt begeleid langs een schuine rail. De bedoeling is dat het gat in het rolluik en de scruto op dezelfde snelheid bewegen waardoor de persoon tevoorschijn komt terwijl hij horizontaal over de scène beweegt.

Effect als communicatie

Konden ze geen andere trap nemen die de meeste theaters al wel hadden? Vloeiend bewegen, verplaatsen en stijgen waren de drie belangrijke elementen bij de Corsican Trap. Ze hadden kunnen kiezen voor een verticale lift met een tegengewicht. Maar in dit stuk wilden ze vloeiend bewegen over heel de scène. Waarom laat je de geest dan niet vanuit de lucht komen, waarbij hij ook van links naar rechts kan bewegen?

Vloeiend bewegen, verplaatsen en stijgen waren de drie belangrijke elementen bij de Corsican Trap

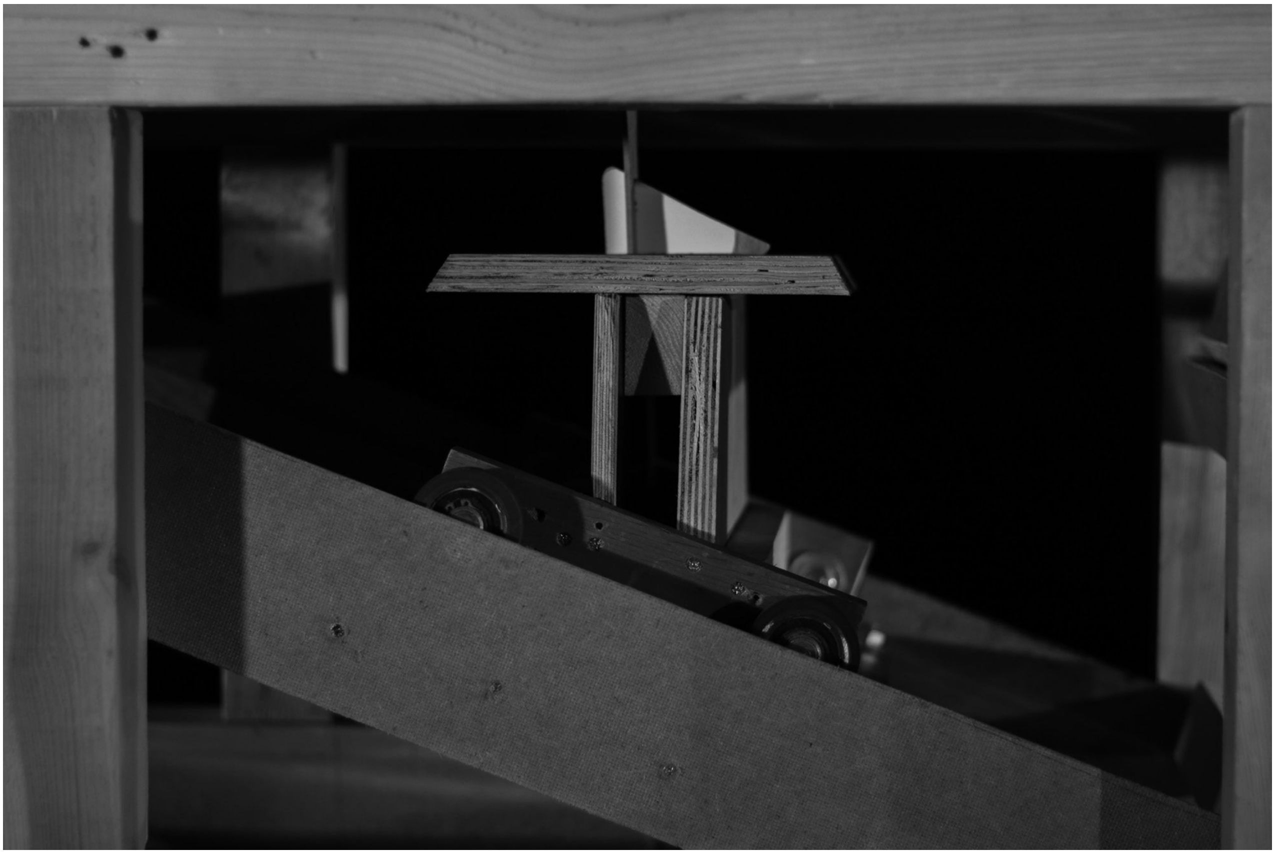

Het vliegen was al voorzien voor god die vanuit de lucht naar beneden gedaald kwam. Het was dus belangrijk dat hij vanuit de grond naar boven werd gehesen. Hij moet van de onderwereld naar boven komen, wat voor het publiek logisch was. Uiteindelijk werd het gezien als een beeld dat vanzelfsprekend was. God kwam uit de lucht, een demon kwam vanuit de grond geschoten en een geest kwam langzaam uit de grond gerezen terwijl hij verplaatste. Het werd een soort van communicatiemiddel tussen het publiek en het verhaal.

Al gauw werd dit een belangrijk deel van de podiummachinerie en moest elk theater die lift hebben. Het publiek kwam meer voor die effecten die er gebruikt werden dan voor het spel zelf. Jammer genoeg is veel van die machinerie niet bewaard gebleven. De enige Corsican Trap die nog bestaat staat in het Gaiety Theatre.

Echter is deze ook niet meer de originele en is hij in 1995 door een gedreven houtbewerker opnieuw gebouwd in dit theater. Hij is nog steeds bruikbaar en is een zeer accuraat voorbeeld van de Corsican Trap van voordien. Je hebt wel zes personen nodig om deze lift te bedienen. Om demonstraties te geven hebben ze een model gemaakt van de originele lift. Deze staat ook in het Gaiety Theatre. Op dit model kan je goed de technieken zien hoe ze werden gemaakt en aangestuurd. Met ons project hebben wij ons geïnspireerd op dit model. We hebben de technieken aangepast aan onze toepassing, kennis en materiaal dat we voor handen hadden.

Enkele cruciale elementen die we bij het begin van de bouw over het hoofd zagen, kunnen we achteraf nog aanpassen. Het gaat om het verbergen dat er een gat in de vloer tevoorschijn komt als het rolluik begint te draaien. Dit deden ze oorspronkelijk met sisal touw aan de binnenkant van het gat. Nadien zagen we ook dat de constructie zelf te laag was gemaakt. Dit hadden we pas door toen we een persoon van 1,80 meter op schaal in ons model wilden zetten. We hebben uiteindelijk ons mannetje kleiner gemaakt dan hij in werkelijkheid is.

Bouw

Aan de hand van deze foto's konden we verder aan de slag voor het maken van ons schaalmodel.

Frame

Eerst en vooral moesten we beslissen op welke grootte we gingen werken. Al snel waren we het eens dat we het gingen maken in de schaal 1 op 4. Uiteindelijk werd hij: 1,5m lang, 0,5m breed en 0,5m hoog. Aan de hand van deze afmetingen begonnen we met het bouwen van een stevig frame. Het frame moest zeker stevig genoeg

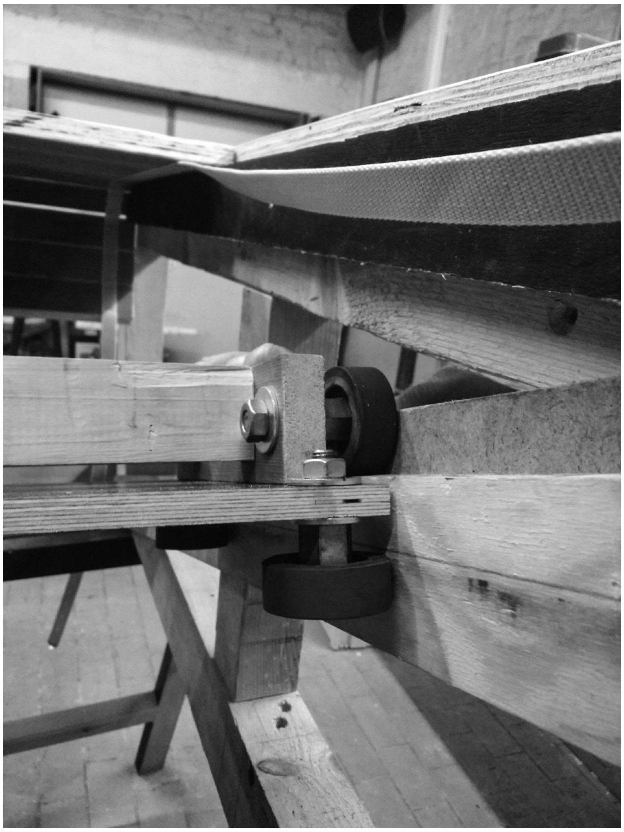

zijn zodat dit alles kon dragen en ondersteunen. Bovenop dit frame plaatsten we een houten blad die de scènevloer moest voorstellen. Uit dit blad zaagden we de opening waar later het rolluik zou komen.

Wagen en railsysteem

De volgde stap bestond uit het monteren van het railsysteem waar de scruto over kon rijden. Voor het wagentje zelf maakten we eerst een onderstel. Aan de onderzijde werden vier wielen geplaatst. Deze werden zo gemaakt dat ze versteld kunnen worden. Daarop werd een kader gebouwd met nog eens vier wielen. Deze werden vast gemonteerd met de bedoeling om het gewicht op te vangen en te rijden over de rail. Op dit kader werd het platform gebouwd. Dit werd zo gebouwd dat dit perfect aansluit in het rolluiksysteem.

Het rolluiksysteem

Terwijl we de wagen maakten werkten we ook verder aan het rolluiksysteem. Hiervoor zaagden we een groot aantal gelijke latjes. Deze werden allemaal aan beide kanten onder een schuine hoek gezaagd. Zodat ze tijdens het oprollen vloeiend bewegen en nadien mooi zouden aansluiten op de vlakke delen.
De latjes werden vervolgens op rolluiklint geniet. Dit lint had de juiste flexibiliteit en rekbaarheid voor deze toepassing.
Voor het bepalen van de opening, die later zou aansluiten met het platform van het wagentje, moesten we het rolluik geregeld in de frame plaatsen om zo een beter zicht te krijgen op de juiste locatie. Eenmaal deze bepaald was plaatsten we de opening op zijn juiste plaats en werd het rolluik afgewerkt.

Het draaisysteem

Om het rolluik heen en weer te laten schuiven, bouwden we aan beide zijden waar het rolluik terug van zijn rail glijdt, een draaisysteem in. Voor dit systeem namen we twee balken die konden dienen om het rolluik rond op te draaien.
Als laatste stap in het proces bevestigden we het rolluiklint aan de draaibalken en aan het wagentje. Hierdoor werd het wagentje op dezelfde moment naar boven getrokken als het rolluik. Het afstellen van het wagentje en het rolluiksysteem vergde wat geduld, maar eenmaal het was afgesteld liep het systeem perfect zoals voorzien.

Links

Informatie
http://www.iom.com/gaietytheatre/trap.html
Verschillende soorten trappen
http://www.theatrecrafts.com/pages/home/glossary-of-technical-theatre-terms/trap-doorsstage/

ClickShare
Plug into simplicity.
Tap into amazing
BARCO
Share your big ideas, and watch them grow
Creativity is one of the core assets of an organization. With ClickShare, you make sure big ideas receive the attention they deserve, by simply sharing what's on your laptop or mobile device, on a presentation screen. With a single click, you transform a meeting into a complete sharing experience, bringing ideas, people and content together. No cables, no set-up, no waiting to join in. Meetings keep their flow, and you keep your cool!
Your Clickshare Partner
Auvicom group
suikerkaai 40d /// Industriezone 3a
1500 halle /// +32 2 380 10 44
info@auvicom.be /// www.auvicom.be
BARCO
Visibly yours

INKADEREN EN OPHANGEN

De Stavaria wint de vakjuryprijs op CUE

Coen Jongsma

De CUE/VPT Innovatieprijs is gewonnen door de Stavaria van de firma StaPoTech. De jury was unaniem in de toewijzing van de winnaar. "In al zijn eenvoud een mooie oplossing voor een variabele lengte van een staalkabel."

De Stavaria is zo'n apparaatje waar technici van houden. Tussen alle digitale, conceptuele, knipperende en rokende producten op de CUE in de grote expositiehal van Rotterdam Ahoy was het een charmant, maar robuust stalen werktuig, dat zijn functie in één oogopslag toont. Tijdens de beurs zie je veel beursbezoekers de pas inhouden op het moment dat ze het apparaatje waarnemen, hangend aan één van de trussen van de stand van StaPoTech. Vervolgens stappen ze ernaartoe, bevoelen het, en trekken aan het palletje om te kijken of er iets gebeurt. Dat dit apparaatje de winnaar van de CUE/VPT Innovatieprijs zou worden was dus niet zo'n grote verrassing.

De Stakebranders omschrijven hun jongsteling als een variabele decorkabel. Het is een haspel waarmee je makkelijk een kabel op de gewenste lengte instelt. Daar zijn ook andere oplossingen voor, maar de Stavaria heeft een aantal duidelijke pluspunten. De werking is simpel en vereist geen ander gereedschap. Om de kabel op de gekozen lengte vast te zetten steek je de verende borgpen in een tand op de buitenring van de kabelhaspel. Het apparaatje is niet dikker dan de diameter van een trekroede en eenvoudig te monteren aan ieder model roedeboei. De lengte van de draaivrije kabel is instelbaar met een precisie van anderhalve centimeter. Dankzij de gaten in het binnenste wiel kun je de onbelaste draad makkelijk met de hand op- en afwikkelen, maar je kan ook aan de draad trekken om hem af te spoelen. Als een belangrijk pluspunt noemen de bouwers dat de staalkabel altijd opgeruimd is en goed beschermd. De Stavaria kun je zowel 'boven' als 'beneden' aanbrengen en is robuust genoeg om met een boogje in een kist te werpen bij de afbouw. Een belastingstest van 1000 kilo doorstond het apparaat glansrijk, de toegestane last voor gebruik in theater en entertainment is bepaald op 150 kilo. Op dit moment zijn er twee modellen in productie, een met drie meter kabel en een met zes meter kabel, voor respectievelijk 68 en 86 euro per stuk.

Klassieke technieken

"Mijn vader ziet in theaters altijd grote bossen staalkabels hangen", vertelt Lisanne Stakebrand een week na de beurs aan de telefoon. "En vaak zitten die behoorlijk in de knoop." Ieder theater heeft zo'n voorraadje, van verschillende lengten. "En heel precies werkt dat nooit", vervolgt Lisanne, "dat gaat per halve of hele meter, hij vond dat daar iets beters voor verzonnen moest worden."
Bijna twee jaar geleden, ook rond de vakbeurs, schetste Han Stakebrand zijn eerste idee. Dochter en mechanisch ingenieur Lisanne is dat technisch gaan uitwerken. Eerst in tekeningen, later met stukjes afvalstaal die ze met de lasersnijder van het bedrijf in de juiste vorm sneed. "Ik ben erg geïnteresseerd in klassieke theatertechnieken. Met touwen die over trommels draaien en waar je pennen in kunt steken om ze vast te zetten. Ik lees daar veel over en kijk er graag naar. Dat zie je in het

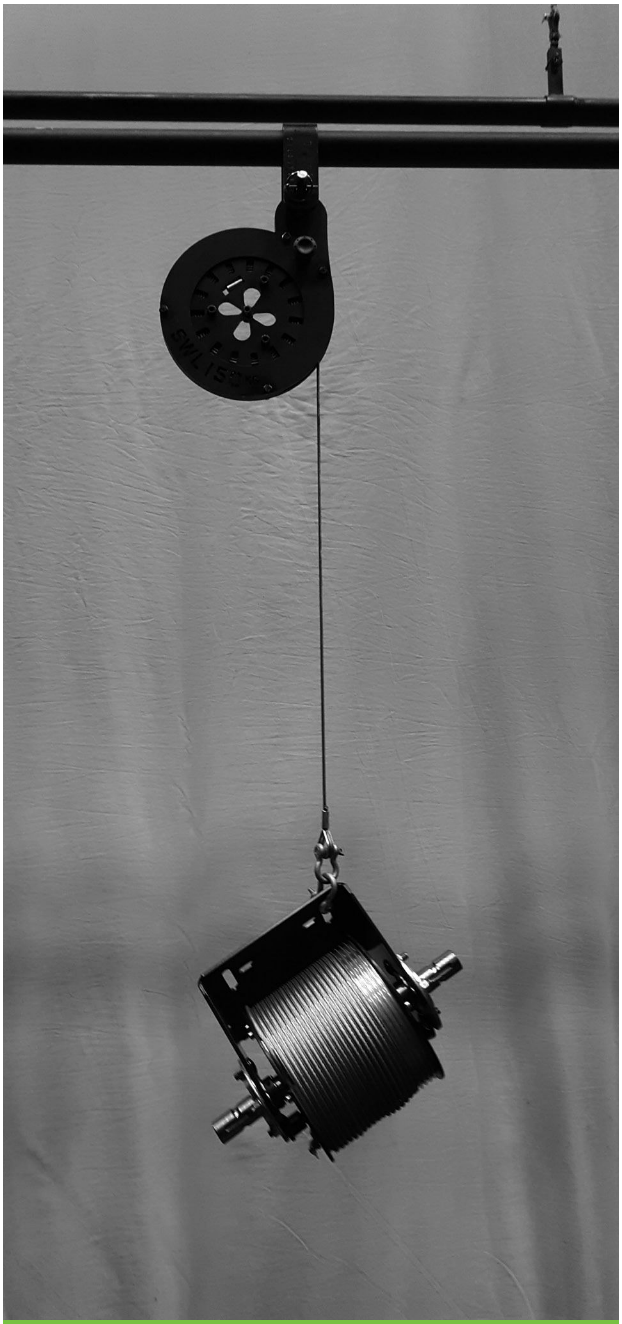

Engineeren met staal

De losse onderdelen van de Stavaria zijn gemaakt van staal 355. Sterker en taaier dan gewoon staal.
Op het punt waar de 4 mm dikke staalkabel vastzit in het binnenste wiel verandert de straal van het binnenste wiel. Daardoor is er geen verdikking op de plaats waar de draad de spoel betreedt, zodat de opgespoelde kabel rond blijft. "Dat passen we vaker toe, ook bijvoorbeeld in de zelfoptrekkende truss."

Stakebrand is een naam van staal in het Nederlandse theaterlandschap. In tientallen schouwburgen in het land zijn de constructies van de firma Stakebrand te vinden. Lang was de naam verbonden aan het familiebedrijf waarvan de geschiedenis zich over vijf generaties en meer dan honderd jaar uitstrekt.
Tijdens de massale ombouw van trekkenwanden naar gemechaniseerde hijsinstallaties groeide het bedrijf fors. Er stonden 78 mensen op de loonlijst. Die omvang was niet meer te handhaven in een markt die van expansief overging naar licht krimpend.
Trekwerk/Show Canada nam de naam, de productiemiddelen en de gebouwen in 2009 over. Han Stakebrand zette zijn werkzaamheden voort bij de in 2000 opgerichte vestiging in België, in het plaatsje Hamont Achel, maar kon de naam Stakebrand niet meer gebruiken. Dat werd StaPoTech. Han Stakebrand leidt het bedrijf samen met zijn drie dochters, Lisanne (mechanisch ingenieur), Doranne (elektrisch ingenieur) en Vivianne (gecertificeerd lasser). Daarnaast staan er zes medewerkers op de loonlijst. Het bedrijf groeit, maar niet meer zo onstuimig als in de jaren na het trekkenwandconvenant. De orderportefeuille voor 2018 zit helemaal vol. Vlak nadat het nieuws van de gewonnen innovatieprijs op de site stond verscheen er ook een vacature voor een staalconstructeur. "Maar dat heeft niet direct met elkaar te maken hoor, zegt Lisanne, "in de staalbouw is het moeilijk om mensen te vinden.".

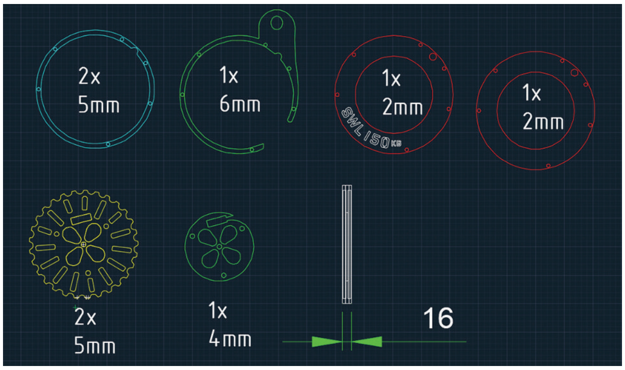

uiteindelijke ontwerp ook wel terug."
Ze maakte vijf prototypen. In dat proces werd het kastje waarin de kabel wordt opgerold niet alleen steeds lichter, maar ook rond. In de eerste versie, op basis van de schets van vader Han, was de behuizing nog vierkant. De kast werd dunner en dunner, tot aan de 16 millimeter die het nu meet.

Precisie

De staalbouwers wachtten tot de vakbeurs met de introductie van de Stavaria. "Vanwege de deelname aan de Innovatieprijs", zegt Lisanne Stakebrand. "Maar ook omdat er van de beursvloer veel feedback op het nieuwe product komt. Bijna iedereen komt wel met een tip." Niet altijd even bruikbaar natuurlijk. Zo kreeg ze het idee aangereikt om er een elektromotor in te maken. "Maar dat is natuurlijk juist niet het idee van dit ding." Meerdere mensen zeiden dat ze zich wel konden voorstellen dat de draad met een zwengel of een knop makkelijker op te wikkelen zou zijn. Stakebrand: "In eerste instantie hebben we daar niet voor gekozen omdat je dan een relatief kwetsbaar onderdeel toevoegt en wij vinden die robuustheid juist erg belangrijk." Er waren ook beursbezoekers die haar wezen op de mogelijkheid om de precisie van de lengte-afstelling te vergroten door een tweede ring met gaten toe te voegen onder de tanden van het instelwiel. De precisie zou dan tot ongeveer 0,75 cm toenemen. "Dat vond ik een interessante optie, daar gaan we mee aan de slag", zegt Stakebrand. In gesprek met potentiële gebruikers op de beursvloer ontstond ook het idee voor een lengte-indicatie op het apparaat. Dat maakt het makkelijker om twee Stavaria's precies hetzelfde in te stellen.

Over belangstelling voor het nieuwe product heeft het gezinsbedrijf niet te klagen. Er zijn heel wat offertes opgemaakt. "Leuk was ook dat er een vormgever langs kwam die geïnteresseerd was om ze te gebruiken in publieksruimten. Niet vanwege de functie, maar alleen om het uiterlijk." Op de laatste beursdag wilden mensen van de Vlaamse Opera er een paar meenemen, om te laten zien aan hun collega's. "Dus die hebben hem alvast in huis."

ShowMatch™ DeltaQ™ loudspeakers bieden betere dekking voor uitzonderlijk heldere stemweergave.

Dankzij DeltaQ-technologie projecteren de nieuwe ShowMatch array loudspeakers in zowel vaste als draagbare toepassingen het geluid preciezer naar het publiek. Elke array-module heeft aanpasbare waveguides om het dekkingspatroon te veranderen of zelfs asymmetrische patronen te creëren. Zo profiteren alle bezoekers van een ongeëvenaarde geluidskwaliteit en een heldere stemweergave. Meer informatie op **PRO.BOSE.COM.**

DeltaQ
NEXT-GENERATION ARRAY TECHNOLOGY

017 Bose Corporation.

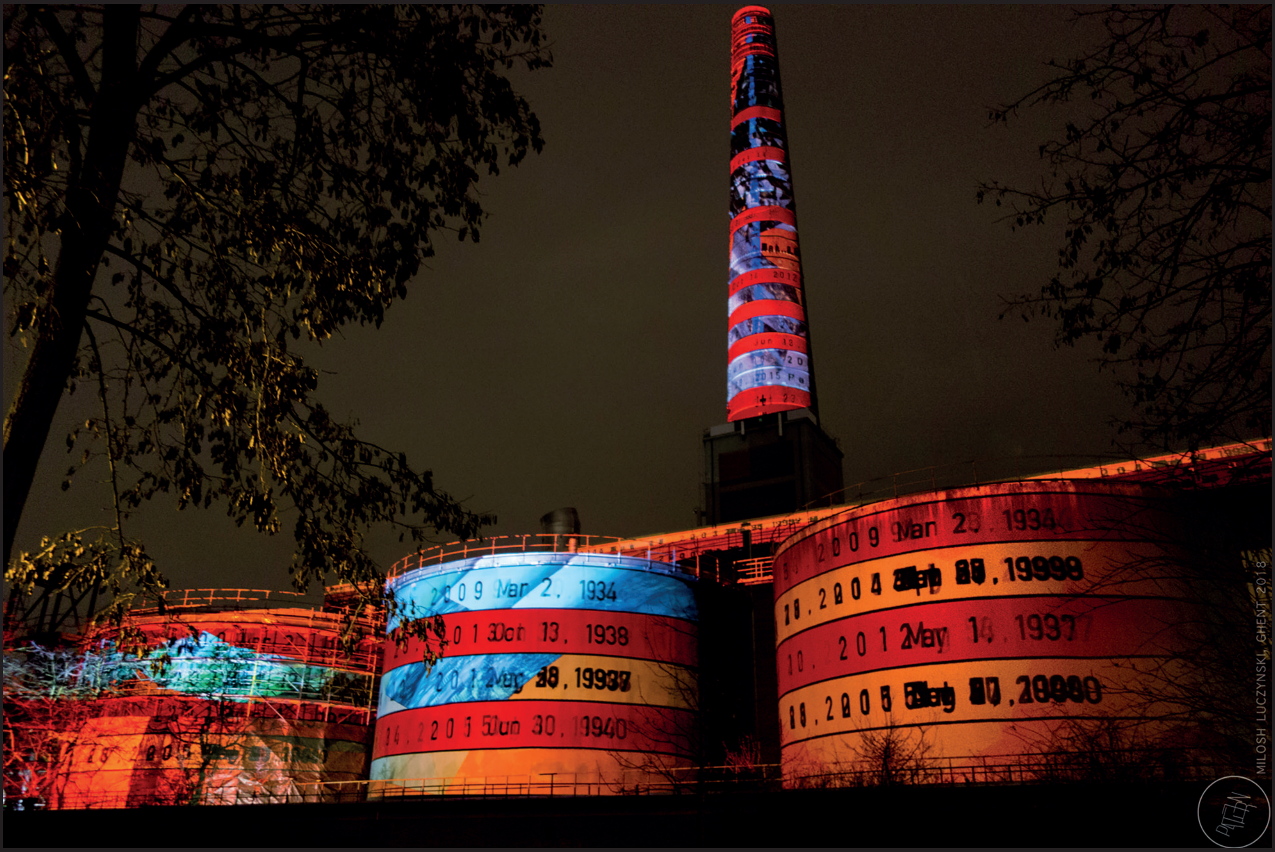
MILOSH LUCZYNSKI, GHENT 2018

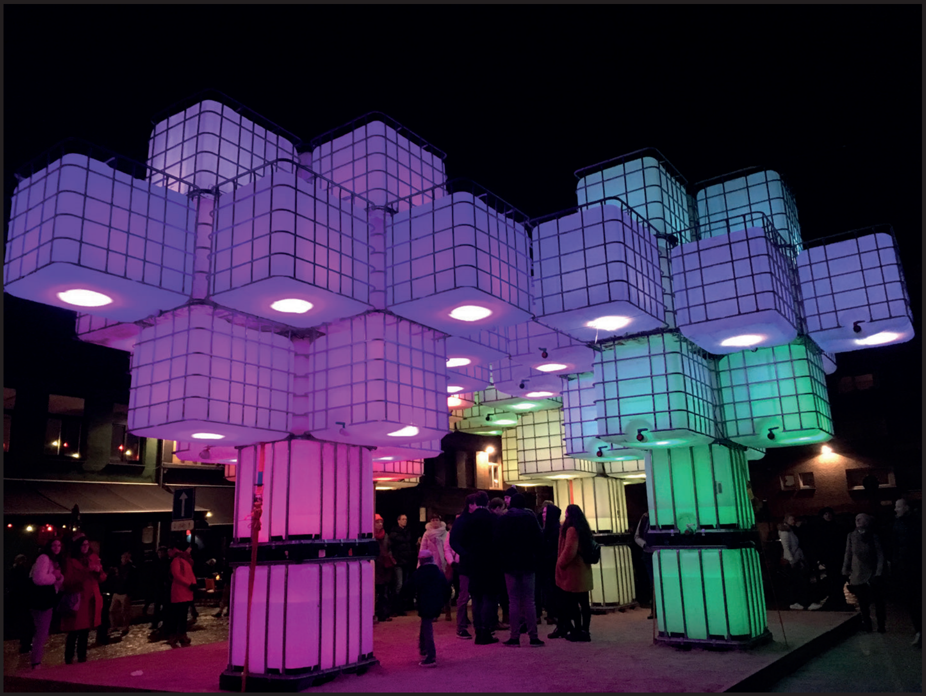

HET LICHTEND PAD

Jan Decalf

Wij zijn geschiedenis een beetje kent weet wel dat een feest van het licht tijdens de donkerste dagen van het jaar geen nieuw idee is. Fakkeltochten en vuurwakes dateren van ver voor de kerstening. Wel relatief nieuw is de hoogtechnologische vertaling van die oude gebruiken. En het is een kunstvorm die overslaat. Een beetje zichzelf respecterende stad of instelling houdt een nocturne of heeft ergens een lichtspektakel.

In Gent waren ze deze winter ze aan de vierde editie toe en de cijfers spreken voor zich: de eerste keer in 2011 was goed voor 200.000 bezoekers, in 2012 waren dat er 490.000 en in 2015 kwamen 640.000 kijklustigen op het spektakel af. Dit jaar kwamen 835.000 mensen naar Gent. Wat elders niet meer is dan wat uitgebreider kerstverlichting, begint hier stilaan de vorm van een festival te krijgen. Er wordt langs alle kanten uitgebreid. Om de toeloop wat onder controle te houden werd een extra dag toegevoegd. Ter vergelijking: dit jaar kwamen 1,8 miljoen bezoekers naar het Fête des Lumières in Lyon, wat aantoont dat ze in Gent (alweer) iets hebben waar de burgers van Antwerpen, Brussel of Luik kunnen naar komen kijken.
Lichtkunst is niet nieuw, maar de schaal waarop gecreëerd en vooral georganiseerd wordt is dat wel. Het eerste ligt uiteraard aan de toenemende technologische mogelijkheden. De prestaties van projectoren, lampen- en led-technologie en de beschikbare rekenkracht voor complexe videomapping dragen ertoe bij dat kunstenaars steeds meer mogelijkheden kunnen benutten.
Waarom nu in de laatste jaren overal lichtfestivals opduiken, heeft dan weer te maken met heel andere mechanismen. Er zijn de voor de hand liggende commerciële verlokkingen. De donkerste dagen mogen dan al een hoogtepunt van consumeren zijn, toeristisch is het een eerder mager beestje. Om mensen in gure omstandigheden op straten en pleinen te krijgen, moet je al sterk aas gebruiken. Lichtkunst leent zich hiertoe bij uitstek omdat het zoveel mensen tegelijk kan aanspreken, de drempel is vaak niet hoger dan een stoeprand. Kaat Heirbrant, die samen met haar collega Jeroen De Schuyteneer, de programmatie van het Gentse Lichtfestival voor haar rekening neemt, legt het in De Morgen zo uit: "Het is logisch dat veel steden pas de laatste jaren op de kar springen, het idee om lichtkunst in de publieke ruimte te brengen is vrij nieuw. Lichtkunst bevindt zich op het snijpunt van beeldende kunst, design, wetenschap en spektakel. Het is een heel diverse discipline, we zien soms heel hermetische werken maar evengoed spectaculaire, entertainende installaties. Wanneer je er in slaagt die beide uitersten in je festival te programmeren, komt daar veel volk op af."
Met dat succes wordt het voor de programmatoren soms dansen op een slap koord: ze willen wel zoveel mogelijk volk op de been brengen, maar dat kan dan weer ten koste gaan van de kwaliteit van de werken. Je wil het succes van de vo-

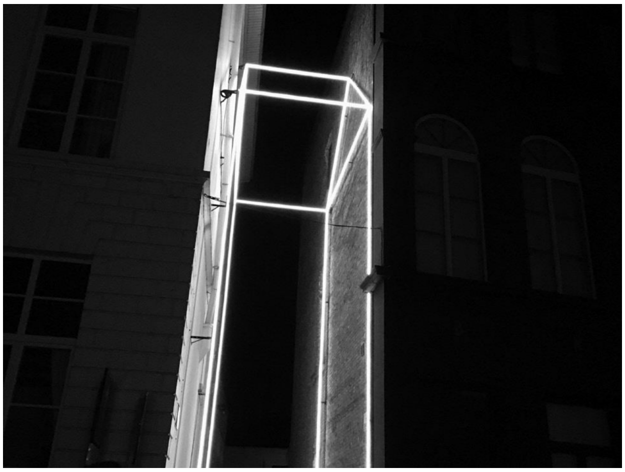

rige editie (of van een zusterstad) herhalen en toch niet voor herhaling of gemakkelijk gewin gaan. Je wil spektakel, maar geen platte kermis.
De toenemende technologische mogelijkheden laten toe om grootser te gaan, met meer resolutie of combinatie met pyrotechniek en live interactie. Zo had je bijvoorbeeld 'To the Rescue' op het Woodrow Wilsonplein waar echte spuitgasten van de brandweer een geprojecteerde brand in een imaginaire cuberdon-fabriek kwamen blussen. De Gentse multimediaspecialist Create wekte in 'Forgotten' de draak van het Belfort opnieuw tot leven en lieten het beest ook echt vuur spuwen.
Een andere mogelijkheid om de aandacht te vangen is iets waar het publiek interactief kan aan deelnemen. In 'Keys of Light' werd de regie over het kunstwerk in handen van de toeschouwer gegeven. Door op een pianoklavier te spelen, kon je de projectie sturen en lichtcomposities en -animaties op de omliggende gebouwen laten verschijnen. Muziek, animatie en architectuur gaan hier hand in hand en leveren boeiende contrasten op: de klassieke piano versus de moderne technieken, een klein gebaar van een enkele pianotoets versus een theatrale uitvergroting.
Maar het hoeft niet noodzakelijk groots opgezet te zijn om aan te spreken. Eén van de meer poëtische werken was 'Missing House'. In de piepkleine Duivelssteeg bouwden Gino Dierickx en Thibau Lavent met licht de contouren van een ontbrekend gebouwtje. Of 'Supercube, the Incredible Collection' van Stéphane Masson – een werk dat al eerder te zien was in Lyon – waar honderden figuren in bokalen waren opgesloten. Waarschijnlijk geen referentie aan 'Suske en Wiske en De Texasrakkers', maar toch goed gevonden.
Het mooiste aan zo'n nachtelijke safari is dat je de stad helemaal kan herontdekken. Je loopt op een andere manier rond en kijkt anders naar dingen die in het koude daglicht lelijk of banaal zijn. Met een beetje hulp krijgen reclamekasten iets feeërieks, worden industriële silo's een psychedelische caleidoscoop. Dat magische is wellicht nog het meest aantrekkelijke.

Licht en vuur suggereren warmte en in deze donkere, koude dagen lijkt alles wat aan de zon herinnert aanlokkelijk. Op de keper beschouwd is een lichtfestival een hoogtechnologische invulling van een heel primaire behoefte en een aanleiding om weer buiten te spelen.

TEKENSJABLONEN

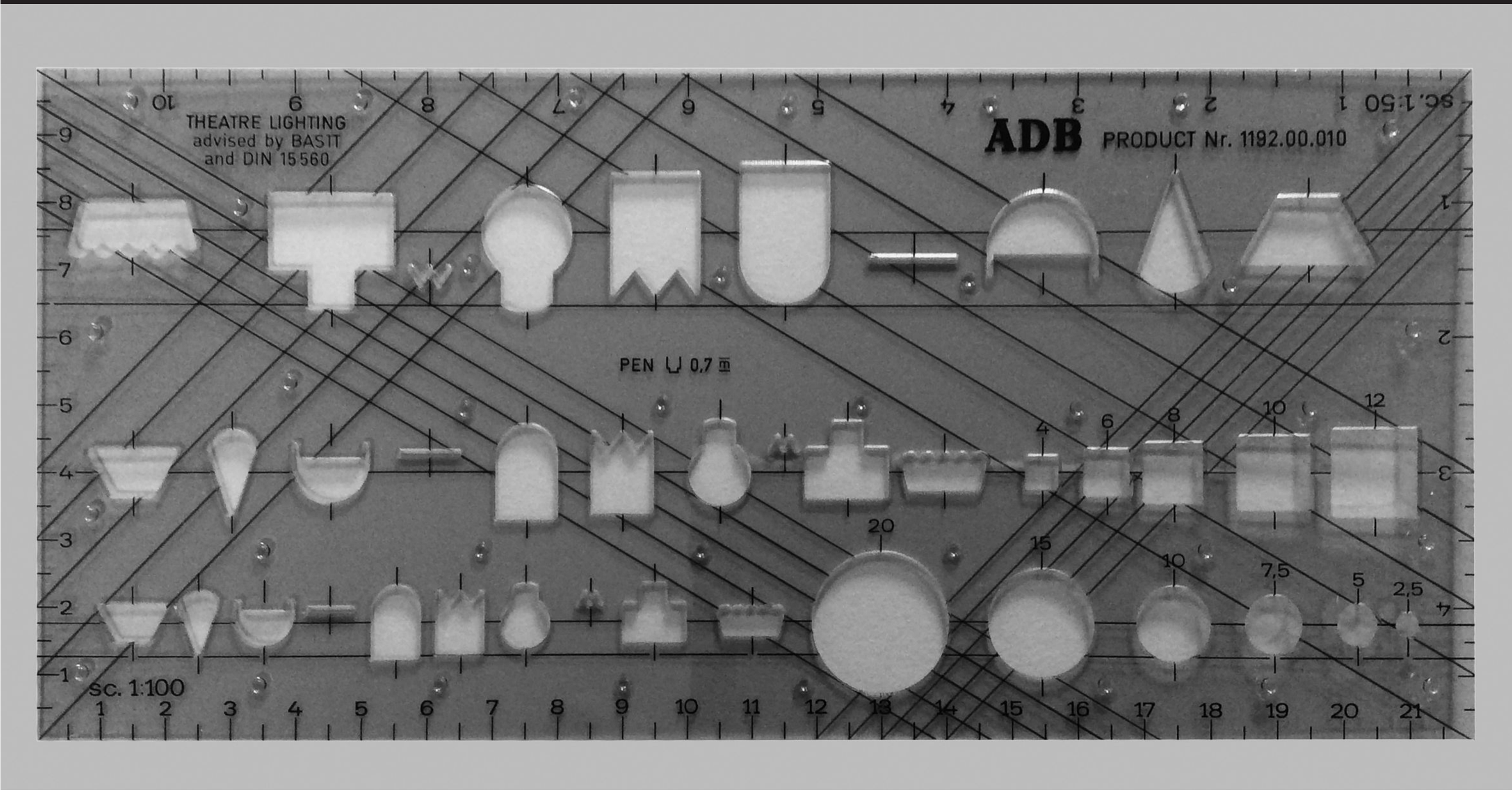

Iedereen die niet vertrouwd is met het reilen en zeilen van producties vraagt zich af wat de job van technicus inhoudt. Veelal verglijdt de omschrijving dan gemakshalve naar 's avonds wat aan die knopjes draaien. Dat er aan elke voorstelling behoorlijk wat voorbereiding te pas komt en er dikwijls vanaf 's morgens al gebouwd wordt, is voor velen een verrassing. Dat er in aanloop van die avond nog veel meer planningswerk aan te pas komt, is al helemaal speciaal.

Met een goede planning, kom je al een heel eind. Dat is al zo sinds Hannibal. Denk op voorhand na over wat je gaat doen en je bespaart een hoop problemen. Beproefde methodes zijn van alle seizoenen. Kijk maar naar dit reliek uit een tijd toen digitaal nog betekende dat je er je vinger voor moest gebruiken. Indertijd creëerden een aantal knappe koppen van BASTT een tekenstandaard voor lichtplannen, net om dat planningsproces en het werk op de vloer te vergemakkelijken. En voor wie zich helemaal wil inwerken: wist je dat er ook een 'Europese tekenstandaard voor technische communicatie in theaters' bestaat die werd ontwikkeld door de Stichting Tekening in Nederland. Een document met die volledige standaard vind je op de themapagina infrastructuur op de STEPP-website. ■

In deze rubriek duiken we in het STEPP-archief en publiceren we opnieuw artikels die hun relevantie nog niet hebben verloren. Ontdek het volledige archief van BASTT-Aktualiteiten,
Proscenium en STEPP-Magazine op https://issuu.com/steppvzw/stacks.
https://issuu.com/steppvzw/docs / aktualiteiten_05

GEBRUIKSAANWIJZING

MODE D'EMPLOI

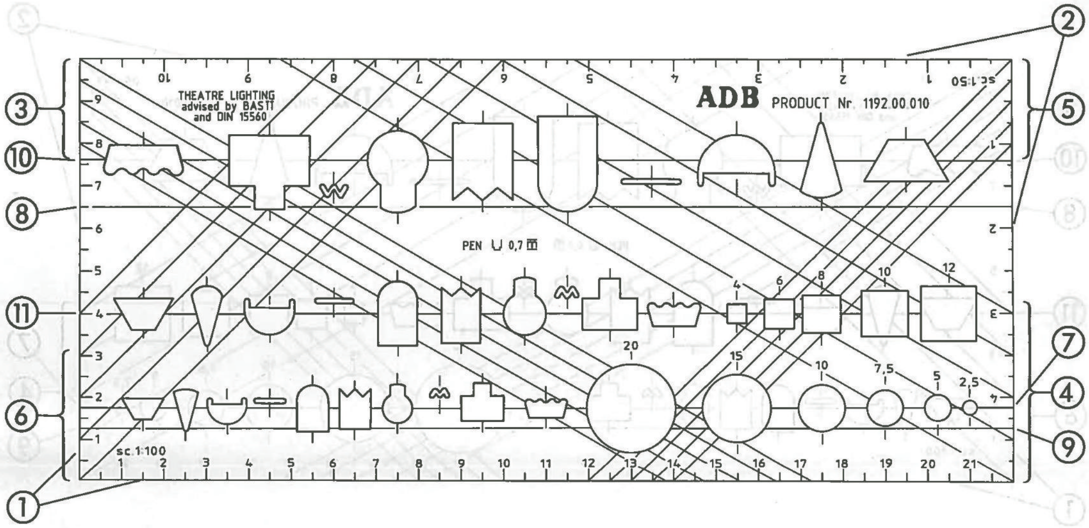

Algemeen vlaklicht (algemeen/horizon)

DIN-15560: vlaklicht met platbolle lens (in onbruik)
CEE-OISTT: PAR-armatuur (sealed beam)

DIN-15560: PAR-armatuur (sealed beam)
CEE-OISTT: Paraboolspiegel-schijnwerper met veranderlijke lichtbundel

Paraboolspiegel-schijnwerper met begrensde lichtbundel

Schijnwerper met platbolle lens

Schijnwerper met fresnel-lens

Profielschijnwerper

Profielschijnwerper met dubbel stel afsnijders

Projektietoestel

Schaduwloze breedstraler (indirekt)

① Schaal 1:100 voor horizontaal en vertikaal meten
② Schaal 1: 50 voor horizontaal en vertikaal meten
③ Rood: invalshoek 30° op schaal 1:100
④ Rood: invalshoek 30° op schaal 1: 50
⑤ Blauw: invalshoek 45° op schaal 1:100
⑥ Blauw: invalshoek 45° op schaal 1: 50
⑦ Zwart: hoogtelijn staande persoon (1,75 m) op schaal 1:100
⑧ Zwart: hoogtelijn staande persoon (1,75 m) op schaal 1: 50
⑨ Zwart: hoogtelijn zittende persoon (1,20 m) op schaal 1:100
⑩ Zwart: hoogtelijn zittende persoon (1,20 m) op schaal 1: 50
⑪ Tekentechnische horizontale aslijn, evenals ⑦ en ⑩

Gebruiksvoorstellen:

x 0,5 112 | 19 — lampvermogen in kW — kleurnummer — kringnummer

x profielschijnwerper met zoomlens

x volgschijnwerper

x kombinaties als geluidssymbolen

x Elke gebruiker past de tekenmal toe naar eigen behoefte en vindingrijkheid, mits een degelijke legende

Lumière d'ambiance (général/horizon)

DIN-15560: ambiance avec lentille plan-convexe (démodé)
CEE-OISTT: armature PAR (sealed beam)

DIN-15560: armature PAR (sealed beam)
CEE-OISTT: miroir parabolique projecteur à faisceau variable

Miroir parabolique projecteur à faisceau limité

Projecteur plan-convexe

Projecteur fresnel

Projecteur à découpe

Projecteur à découpe à deux jeux de couteaux

Appareil de projection

Armature à éclairage sans ombre (indirect)

① Echelle 1:100 pour mesure horizontale et verticale
② Echelle 1: 50 pour mesure horizontale et verticale
③ Rouge: angle 30° sur échelle 1:100
④ Rouge: angle 30° sur échelle 1: 50
⑤ Bleu: angle 45° sur échelle 1:100
⑥ Bleu: angle 45° sur échelle 1: 50
⑦ Noir: ligne de hauteur personne debout (1,75 m) sur échelle 1:100
⑧ Noir: ligne de hauteur personne debout (1,75 m) sur échelle 1: 50
⑨ Noir: ligne de hauteur personne assise (1,20 m) sur échelle 1:100
⑩ Noir: ligne de hauteur personne assise (1,20 m) sur échelle 1: 50
⑪ Ligne axiale horizontale

Propositions d'utilisation:

x 0,5 112 | 19 — puissance en kW — numéro de la couleur — numéro du circuit

x projecteur à découpe à lentilles zoom

x projecteur de poursuite

x combinaison avec des symboles son

x chaque utilisateur combine les différents symboles en fonction de ses besoins avec une légende appropriée

TRANSPARENCY AND REFLECTION

Alternative projection surfaces

Ivo Kersmaekers

In live events increasingly more video and other projection is being used. On top of that, artists do not want to limit themselves by just projecting on traditional flat projection screens anymore. All kind of surfaces are being used.

This diversity of surface is not just confined to flat ones, but also includes strange shapes and even moving targets. Video artists have developed elaborate media servers that do video mapping and video tracking, but everything starts with the surface that catches and reflects the light.

The most traditional materials are the PVC projection screens. They are designed to give a perfect resolution and reflection. However, in live events these are not the most important criteria.
More important is the versatility of the material.

A nice plus of this traditional PVC material is that it can be welded together. This allows us to make inflatables that can be lit from the inside.

Or that they can be transparent, so we can see what is inside. *(Photo horse in ball)*

On spheres we can also project on from the outside, but note that it is very hard to make a nice projection on a sphere from the inside. Apparently, even Pythagoras described it as impossible.
However, a very good effect can be created by projecting from the outside, even with very crude technology as shown below. *(Photo Inflatable projection)*

For front projection, in most cases a cyclorama cloth can be sufficient. It is broad woven, up to 12 meters seamless, easy to work with and relatively cheap. The projection quality matches that of a cinema screen, certainly when used in com-

Photo Sensation white

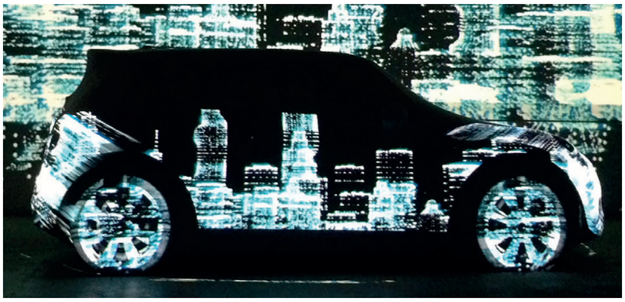

Mini

Cos

Horse in ball

Inflatable projection

bination with a live performer who also needs to be lit.

Stretch materials like PolyStretch P8 CS are also very popular to project on. Thanks to the Elastane stretch materials have in their composition, so they reflect the light very well. Because of the stretch abilities, they can be easily wrapped over objects, so they can be used to video map on, like in this presentation of the new Mini. *(Photo Mini)*

The possibilities are not limited to small objects or indoor projects. The thicker Polystretch P8 CS heavy is strong enough to cover big buildings from the outside. At the celebrations of the Singapore National Day, a 'Sky city' was built out of PolyStretch P8 CS. The 15 buildings, 35m high could not weigh more than 400 kg each and had to be folded in flat boxes of only 70 cm high. The structures are tracked as they go up, so they could be video mapped from all sides to the greatest precision.

A special material is AluShape. This is a thick aluminum foil that can be moulded and manipulated in any shape. One or both sides are covered with a fabric, typically printed in a natural material like treebark, rock or sand. When the foil is covered with a Cyclo 200 it can be used for light or video projection or just as decoration. This combination of set, light and AluShape was nominated for the World Stage Design 2017, in Taiwan. *(Photo Terra)*

Of course, the material can also be used for video mapping. For a fashion show in Milan, we built a colossal cave complex of 35m long and 20m high. Models and public were moving through it, while around them, video was projected.
(Photo Fashion show Milan)

Transparent materials

FP XL Mesh is not made of transparent material, but it has a lot of holes, so it appears transparent.
For the 'Beatles Sessions', the projection material had to be installed on 16 HiSpeed Roll-Ups.
The material needed to have a certain stiffness of its own to keep its form, hanging in banners that were five time higher as they were wide (15 x 3m).
Working in the setup of a cubicle, we discovered that the projecting light falling through the holes and onto the opposite wall would bounce back, thus creating a double image. This issue was overcome by printing the back of the panels black, leaving the front white.
In working with transparent materials, you very often encounter this phenomenon. It is a rule of nature that light travels in a straight line. Part of the light goes through the material and will hit

Terra

Fashion show Milan

The Beatles sessions

the next surface it encounters. This usually unwanted effect can be hidden by adjusting the angle of the projection or by balancing the lighting conditions behind the scrim.
Photo Beatles Sessions

White string curtains, or Spaghetti also reflect the light very well. This can give a peculiar effect with video projection, certainly when the Spaghetti is also used as an entrance or exit for the performers.
Photo CCTV

Laser cut is a technique with which any CAD drawing can be cut with great detail out of practically any fabric. This gives us the possibility to combine opaque and transparent materials in one drop. In the photo you see a head cut out in white Molton CS, applied to black LaserVoile. Through the voile we see the LEDs of a star drop.
Photo White head

For the opening of the European Games in Baku, we needed to make a large scale oriental lantern, lit from the inside that rose out of the ground. The storage area was only 80 cm high. Here, a traditional Azerbaijani design was scanned and cut out of Molton to the smallest detail and applied to a BannerDrape that was printed in shades ranging from orange to purple.
Due to the fact that it was based on the scan of an original drawing and not a computergenerated design, the design looks very natural and realistic.
Photo Baku European games

GobelinTulle or sharktooth scrim has been used in theatres for ages. It is only since the middle of the 19th century, with the use of gaslights, that stunning see trough effects were achieved. The woven material is up to 12m wide and typically comes in black, grey or white. It goes without saying that for projection, you need a lot more power to project on a black gauze, and that a white gauze is more difficult to make

CCTV

White Head

Baku European Games

KVS

As big as the Sky

Expo 2017

it "disappear" with lighting. That is why most designers go for the in-between solution of the grey fabric.
Grey Gobelin is often found to have the best of both black & white Gobelin: a greater reflection of the video and still a good transparency of the people and set behind it.
This is an example of this principle applied at the KVS in Brussels
Photo KVS

Another gauze is StretchTulle. As the name suggests, it is a tulle that stretches. This material is 5m wide, stretching to 6,5m and available in black, grey and white. This is the design of an opera set for 'As big as the Sky' by the Chinese artist Ai Wei Wei. Grey StretchTulle is stretched over a structure, that can be moved in space by moving the flybars. Projection on the curved surfaces creates special effects.
Photo As big as the Sky

Since StretchTulle is a net, made from inherent flame retardant polyester, it is also suitable for use outdoors. For the opening of the Astana Expo 2017 ShowTex transformed the iconic Nur Alem pavilion, the world's largest spherical building, into a giant circular projection surface. The sphere with a diameter of 80m was covered with 12.000 square metres of grey StretchTulle fabric.
Photo Expo 2017

Voile CS and LaserVoile are very transparent fabrics, and available in many colors. In fact, black gives a very good projection effect. Due to its transparency, a lot of the projection goes through it, enough to create multiple other projections on different layers.
One thing to keep in mind here is that the focus area of a projection is limited. Only part of the layers can be in focus.
Photo Mont Blanc

This is the art installation 'Mille Plateaux' by the French composer Pascal Dusapin. The projection on the different voiles (not only voile, 18 different canvasses in

Mont Blanx

Mille Plateaux

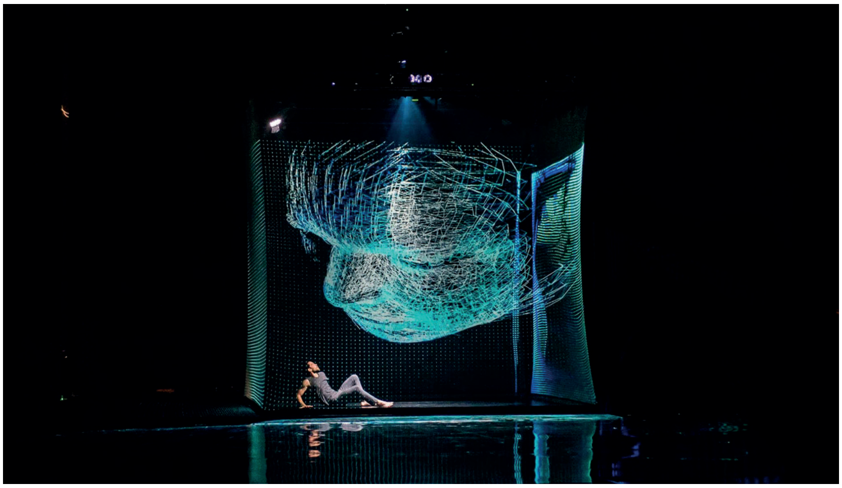

Photo Pygmalion

different materials) is accompanied by music, and the public can walk through it. It's a way to add a "fourth dimension" to the music.
Photo Mille Plateaux

The pinnacle in transparent projection technology is the new 'PepperScrim'. This is the result of the development of a material that is both invisible and therefore very transparent and that has very good reflective abilities at the same time. These two opposite properties are combined in this light silver net. This is an example of a cube made of PepperScrim. The dancer is inside the cube and top lit. The projection on the sides of the cube is back projection. This was an entry for 'America's got talent' and the project required an extremely short set up time.
Photo Pygmalion

There are very few things more impressive than an image that suddenly appears out of thin air, but achieving the perfect floating image or virtual object can be a huge challenge. To choose the perfect material for your situation and budget, it is important to understand the different parameters that determine the quality of your projection and the special effect required.

IN MEMORIAM

Hugo Johannes van Uum (1958-2018)

Op 5 februari is Hugo Johannes van Uum overleden (1959-2018). Frans Huneker, technisch directeur van Nationale Opera en Ballet waar Hugo 33 jaar heeft gewerkt, gaf tijdens de afscheidsbijeenkomst op 10 februari 2018 een toespraak over Hugo. Daarin vertelt hij hoe Hugo in 33 jaar in theatertechnisch Nederland onuitwisbare sporen en tastbare herinneringen heeft nagelaten waarmee wij nog jaren vooruit kunnen. Ook voor de Vereniging voor Podiumtechnologie heeft Hugo veel gedaan. De VPT deed nooit een tevergeefs beroep op Hugo, hij stond altijd klaar met een helpende hand om kennis te delen en innovatieve ontwikkelingen op te starten.
Hugo heeft door zijn enorme vakkennis en gedrevenheid een grote bijdrage geleverd aan de kwaliteit en functionaliteit van de theatertechnische installaties van Nationale Opera en Ballet. Niet alleen installaties, maar ook de ontwikkeling van theatertechnici, binnen en buiten de organisatie, hadden zijn aandacht. Het handboek voor Theaterbelichting 'Tussen licht en donker' is hier het sprekend voorbeeld van.
Hugo heeft grote bijdragen geleverd aan de kwaliteit van de theatertechniek in Nationale Opera en Ballet, waarbij een fundament werd gelegd en uitgebouwd voor De Techniek van Nationale Opera en Ballet. In 2008 werd Hugo hoofd van de Toneel- en Belichtingsdienst en profileerde zich verder in de organisatie. Hugo was afdelingshoofd van de grootste afdeling van De Techniek, en verantwoordelijk voor het functioneren van het toneelgebied, het hart van het artistiek-technische spanningsveld bij opera- en balletproducties en voor al die andere plekken in het theater waar met decor, licht en video werd gewerkt. Door zijn transparantie, loyaliteit en gedrevenheid is hij uitgegroeid van een pur sang technicus tot een inspirerend leidinggevende. Hugo heeft hierbij altijd gezocht naar de juiste balans tussen proces en inhoud.
Directie en medewerkers van Nationale Opera en Ballet spreken de wens uit dat deze woorden van dankbaarheid over dit fijne mens troost en steun kunnen betekenen voor de naasten van Hugo van Uum.

Benoit Dugardyn (1957-2018)

Benoit Dugardyn studeerde in 1981 af als ingenieur-architect aan de KU Leuven. De jonge Dugardyn solliciteerde bij Gerard Mortier om als gewetensbezwaarde aan de slag te gaan in het gerenommeerde Brusselse operahuis. Hij begon in 1984 bij de Munt als technisch tekenaar en zou er tot 2001 blijven als adjunct-technisch directeur. Hij gaf ook les aan het postgraduaat podiumontwerp in Antwerpen.
In 1995 ontmoette hij de regisseur Stephen Lawless met wie hij keer op keer zou samenwerken als scenograaf voor de meest gerenommeerde huizen, van Glyndebourne tot het Bolshoi.

Alexandre Obolensky (1952 – 2018)

Obolensky is onder meer bekend van de scenografie van Train World, in Schaarbeek, die hij samen met Schuiten ontwierp. Obolensky werd in Brussel geboren. In 1978 ging hij aan de slag in de ateliers van De Munt, waar hij leerde decors te schilderen. Vanaf 1982 werkte hij voor verschillende theaters, balletgezelschappen en opera's, zowel in België als het buitenland. Hij maakte verschillende monumentale werken met zijn vriend Schuiten, zoals 'La Tour Infinie', een werk van 13 op 7 meter dat in Louvain-la-Neuve te zien is.
Ook voor de scenografie van het treinmuseum Train World, dat in september 2015 de deuren opende, werkte Obolensky samen met Schuiten. Sinds een paar dagen is Obolensky's 'Hommage à Spilliaert' tentoongesteld in de lokettenzaal van het station van Schaarbeek. ■

Trainworld © Nmbs

EEN NIEUWE NORM VOOR HIJS- EN HEFINSTALLATIES

Europa eist haar rol op

Koen Koch

Sinds kort ligt het ontwerp voor de nieuwe Europese norm voor hijs- en hefinstallaties in de entertainmentindustrie ter inzage. Het uitgelezen moment om er kennis van te nemen, zegt commissielid Gert Jan Brouwer. "Nu kan je er commentaar op geven."

Ruim een jaar geleden was ik in een van onze buurlanden op een groot podium van een opera waar het tot de dagelijkse routine behoorde om technici in een bergsporttuigje aan één trek op te hijsen voor het stellen van de lampen. Dat is 150 kilometer verderop ondenkbaar. Iedereen die door Europa toert ziet dat er in de verschillende landen grote variaties zijn in het ontwerp van podiummachinerie, de routines rond het podium en opvattingen over veiligheid. Niet alleen tussen de landen van de EU zijn er flinke verschillen van opvatting. Maar ook binnen de verschillende bloedgroepen van de podiumtechniek lijkt er weinig eenduidigheid te bestaan over veiligheid bij het hijsen. Zo heb ik iemand serieus horen beweren dat je SIL3 'bent' als je de last halveert. Meer dan eens wordt een industriële takel voor de helft belast met de gedachte dat je dan veilig boven mensen hijst.

In een discussie over wat wel en niet mag op het gebied van hijsen en heffen in de entertainmentindustrie vliegen de verschillende normen en regels je als bijbelverzen om de oren. De term SIL3 is redelijk ingeburgerd in de theaters, de NPR 8020 wordt vaak genoemd bij evenementen, de machinerichtlijn, de CWA 15902, DIN 56950 en nog meer afkortingen en termen die alleen voor ingewijden nog verbinding met de praktijk hebben.

Met het BICKT- in 2012 en het BOEH-document in 2014 hebben riggers, fabrikanten, gebruikers, adviseurs en keurende instanties samen met de VSCD en VPT een basis gelegd voor het eenduidig omgaan met nieuwe en bestaande installaties binnen Nederland. Voorzitter van de commissies die deze documenten schreef was Gert Jan Brouwer. Brouwer is directeur en eigenaar van Frontline Rigging & Motion en lid van de CEN Technical Committee 433 die de nieuwe Europese norm formuleert. In zijn kantoor spreek ik hem over de gang van zaken en de uitkomsten van de werkzaamheden van deze commissie.

Beter en completer

Het terrein van deze commissie is afgebakend in een viertal deelgebieden en evenzoveel werkgroepen. De norm wordt naar verwachting pas in de zomer van 2019 van kracht. "Is het niet te vroeg voor een artikel", is dan ook mijn eerste vraag. "Hoezo, te vroeg", reageert Brouwer, "dit is juist het goede moment, nu staat de nieuwe norm open voor commentaar."
De kracht van de CEN TC 433 zit hem in het gegeven dat de opgeschreven afspraken breed gedragen worden. De norm zal gelden in veel EU landen zoals Finland, Zweden, Duitsland, België, Spanje, Frankrijk en Nederland. Ook na de Brexit blijft het Verenigd Koninkrijk deel uitmaken van CEN en de daarbij

behorende normalisatie. "Daarnaast is de norm ook beter, duidelijker en completer geformuleerd dan de voorloper ervan, de CWA 15902." En dat moest ook wel, want deze CWA was een 'workshop agreement', een praktijkrichtlijn, dus geen Europese Norm.
"Moet iemand die zijn toneelhijsinstallatie net helemaal op orde heeft dan in de zomer van 2019 weer opnieuw beginnen?", vraag ik aan Brouwer. Dat blijkt niet het geval. De veranderingen ten opzichte van de CWA 15902 zitten niet in de techniek van de installatie zelf. Het beoogde gebruik van de installaties wordt beter gedefinieerd. Wat je er mee wil doen is het uitgangspunt, vervolgens kun je uit de norm opmaken waar de machinerie aan moet voldoen. Speciale situaties kunnen zich natuurlijk voordoen. Die moet je dan ook speciaal beoordelen en dus speciale maatregelen nemen. Die maatregelen kunnen organisatorisch of technisch zijn.

Vier werkgroepen

De opzet van de TC 433 verschilt wezenlijk met de CWA 15902. Daarin is in één document zowel de fabricage van theatermachinerie als het gebruik van deze machines en accessoires beschreven. In een Europese Norm is het niet toegestaan om het ontwerp én het gebruik in één document te beschrijven. Voor de TC 433 is daarom gekozen voor een opzet met vier werkgroepen, die ieder (natuurlijk in onderling overleg) voor een afzonderlijk onderdeel een norm schrijven:

Werkgroep 1 = een fabrikantennorm = het ontwerp van machines
Werkgroep 2 = een fabrikantennorm = het ontwerp van torens en trussen
Werkgroep 3 = definities (momenteel in ruste, wordt later actief)
Werkgroep 4 = gebruikersnorm = de 'Code of Practice'

In het najaar van 2018 wordt het commentaar verwerkt en begin 2019 ligt het definitieve document ter stemming in Brussel. De trussnorm, het concept van werkgroep 2 ligt op dit moment al ter inzage bij het NEN. Later volgen de 'Code of Practice' (Werkgroep 4) en daarna de definities (Werkgroep 3). Naar verwachting zijn we dan 1,5 à 2 jaar verder.

Gebruikssituaties

Brouwer had zitting in werkgroep 1, die zich over het ontwerp van podiummachinerie boog. De oorspronkelijk Engelse tekst van het concept van deze werkgroep wordt nu vertaald in het Frans en Duits, zodat men vanaf maart vanuit alle lidstaten in het Engels, Frans of Duits kan reageren op het concept. Werkgroep 1 formuleerde de EN 17206, de opvolger van de CWA 15902. De meest wezenlijke verschillen ten opzichte van deze CWA zitten in het definiëren van verschillende gebruikssituaties, de 'Use Case', afgekort UC. Voor bovenmachinerie zijn er in het concept bijvoorbeeld zes gebruikssituaties voorgesteld. Beginnend bij UC1 (hijsen en heffen zonder mensen in de gevarenzone, max. snelheid 0,2 m/s) tot UC6 (een gevlogen persoon aan meerdere assen). In de tabel is op te zoeken welke veiligheidsfuncties 'Highly Recommended' zijn, met - dat zien we aan de verwijzingen- nadere uitleg wat er exact bedoeld wordt.

C1. Upper Machinery

Safety Function	UC1	UC2	UC3	UC4	UC5	UC6
Emergency Stop[1] – category 0 or 1	HR	HR	HR (Cat 1)	HR (Cat 1)	HR (Cat 1)	HR (Cat 1)
Stop on "Deadman" Release – category 0, 1 or 2	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Protection against position deviation	-	-	HR	HR	HR	HR
Protection against speed deviation	-	-	HR	HR	HR	HR
Protection against loss of group Synchronisation	-	R[2]	-	HR[3]	-	HR
Protection against over-speed	-	-	HR	HR	HR	HR
Protection against overload	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Protection against underload	-	R	-	HR	HR	HR
Protection against unplanned load deviations (Load Monitoring)	-	R2	R	R[3]	R	R
Protection against slack condition	-	R	HR	HR	HR	HR
Limitation of travel[4]	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Protection against improper winding	HR	HR	HR	HR	HR	HR
Automatic protection against brake failure[5]	-	-	HR	HR	HR	HR
Protection against power source failures	HR	HR	HR	HR	HR	HR

Deze opzet leidt ertoe dat de fabrikanten zich zullen vergewissen van het beoogd gebruik, waarmee ze de UC-klasse kunnen bepalen en aan de hand daarvan de benodigde veiligheidsfuncties in de hijsinstallatie kunnen opnemen. Deze gebruiksdefinities maken de communicatie met een leverancier een stuk duidelijker. Geef je aan dat het beoogd gebruik UC5 is, dan kan een leverancier uit de norm opmaken welke prestaties van de machine minimaal gevraagd worden. Ook kan een technicus met deze norm in de hand betogen welke maatregen, kwaliteiten en budgetten passen bij de inhoudelijke wensen.

Het STEPP-secretariaat krijgt nog steeds veel vragen rond trekkenwanden. Beleidsmakers zoeken info rond de definitie van de trekkenwand en het wettelijk kader, technici zoeken achtergrond rond onderhoud en keuring en directies zoeken inhoud om een investeringsdossier te kunnen onderbouwen.
Daarom publiceerde STEPP de Verzamelnota Trekkenwanden. Deze nota probeert enigszins alle elementen die spelen inzake trekkenwanden in België te verzamelen en te kaderen, en de nodige achtergrondinformatie te bieden voor elkeen die een installatie exploiteert of een dossier tot mechanisering/automatisering opmaakt. Maar evenzeer vormt deze nota een inleiding voor wie nog nooit van het begrip 'trekkenwand' heeft gehoord of niet weet waarvoor die dan wel nodig is of zou zijn.

Lees ook: Dossier trekkenwanden: hijsen & heffen in het theater (STEPP-Mag #23) of volg de link naar http://www.stepp.be/media/files/STEPP%20-%20Verzamelnota%20trekkenwanden.pdf

PBTA
THEATER & AKOESTIEK
Complexe zaken, begrijpelijk advies

"Als studiebureau ook gespecialiseerd in **trekkenwanden**. Van (veiligheids)onderzoek en ontwerp tot inkoopbegeleiding, bouwtoezicht en oplevering."

Al 30 jaar vertrouwde adviseurs en specialisten onder één dak!

[THEATERTECHNIEK]

- theateradvies en ontwerp
- haalbaarheidsstudies en kostenramingen
- programma van eisen (PVE)
- 3D zichtlijnenstudie en visualisatie (Oculus Rift)
- tribunes en theaterstoelen
- theaterbelichting
- theaterstoffering
- theatergeluid en (foyer) omroepinstallaties
- audiovisuele techniek
- meerjarenonderhoudsplan (MJOP)
- veiligheid en risico-inventarisatie
- trekkenwanden en overige toneelmechanische installaties

&

[AKOESTIEK]

- akoestisch advies en ontwerp
- zaal- en ruimteakoestiek
- geluid- en zaalakoestische metingen
- studioakoestiek
- bouwakoestiek
- elektroakoestiek
- installatiegeluid
- CATT Acoustic simulaties en auralisaties

www.pbta.nl +31 (0) 413 264 344 Uden (Noord-Brabant)

Weten waar je aan toe bent is ook de gedachte achter een afkorting die met de nieuwe norm wordt geïntroduceerd, de ELL. Deze staat voor Entertainment Load Limit. Deze komt in plaats van de WLL (Working Load Limit) zoals die in de industrie gebruikt wordt en WLL/T (Working Load Limit/ Theatre) die weer vaak de WLL gedeeld is door twee. De ELL moet dus een einde maken aan geleende, bewerkte en aan elkaar geplakte afkortingen uit andere bedrijfstakken.

Afkortingen

BICKT	Branchedocument Inspectie, certificeringen, keuring podiumtechnische machines en/of installaties
BOEH	Brancheoverleg evenementen hijsinstallaties
CEN	Comité Européen de Normalisation
CWA	Cen Workshop Agreement
DIN	Deutsches Institut für Normung
EN	Europese Norm
NEN	Nederlandse Norm / Nederlands Normalisatie Instituut
NPR	Nederlandse Praktijkrichtlijn
SIL	Safety Integrity Level
TC	Technical Comittee

Wie is Gert Jan Brouwer?

Gert Jan Brouwer is directeur/eigenaar van Frontline Rigging & Motion. Daarmee verzorgt hij ondermeer de ophangpunten voor podia als de Ziggo Dome, Gelredome, Afas Live, Ahoy en andere locaties. Ook verzorgt Frontline <*motion*>- en <performer flying>-effecten voor evenementen.

Gert Jan Brouwer is lid van de CEN Technical Committee 433 die de nieuwe Europese norm formuleert. Hij is daarnaast bestuurslid van de Stichting Kwaliteit Evenementen in Nederland (SKEN) en secretaris van de Vereniging van Evenementenmakers (VVEM). Eerder was hij voorzitter van de BICKT en BOEH werkgroepen en commissielid bij de CWA 15902.

BOEKBESPREKING:

ACOUSTICS IN PERFORMANCE

RICHARD A. HONEYCUTT

Het is een ervaring die geen enkele klanktechnicus vreemd is: je bent meegereisd met je groep of gezelschap en je komt de plaats van het concert binnen… en je krijgt dat sluipende gevoel van "vanavond wordt het pompen of verzuipen". Een optreden in een galmende fabriekshal of een artistiek figuur dat onmogelijke eisen stelt. Daar valt op dat moment dan niet tegenop te schertsen. Daar bestaat geen plug-in voor.
Waar wel wat aan te doen is, is aan het voorkomen van akoestische problemen. Die worden meestal veroorzaakt door beslissingen die genomen werden zonder enige notie van hoe akoestiek werkt en op welke principes geluidsversterking is gestoeld. Om daar aan tegemoet te komen, is er nu 'Acoustics in Performance'. Daarin legt de auteur Richard Honeycutt uit welke natuurkundige wetmatigheden in het spel zijn en wat je kan doen om te voorkomen en te genezen. Honeycutt is een fysicus, gespecialiseerd in elektro-akoestiek. Zijn benadering is dan ook die van een ingenieur.
Ruim de helft van het boekje wordt ingenomen door theoretische onderbouw, wat op zich geen slechte basis is. Meer nog, het is precies dat waar de auteur goed in is: hij vat de principes vereenvoudigd samen en duidt de belangrijkste begrippen.
Daarbij kan hij moeilijk verbergen dat hij uit een land komt waar erfgoed maximaal vijftig jaar oud is. In Amerika zijn 'houses of worship' meestal nieuwbouw en vormen ze een groter aandeel in de markt van geluidsversterking. Het leidt tot opmerkelijke zinsnedes als "rock venues wether sacred or secular", maar dat maakt verder voor de basisbeginselen uiteraard niet uit. In beide gevallen kan je krijgen af te rekenen met een drummer die door de heilige geest is benomen.
In de volgende hoofdstukken gaat hij over het controleren van akoestiek, met een inleiding op de verschillende componenten van een geluidssysteem, het moduleren van weerkaatsing en het toepassen van geluidsversterking naar de akoestische eigenschappen van de ruimte. Hier en daar gaat hij nogal kort door de bocht of raadt hij aan de handleiding van je apparatuur te raadplegen.

Wie een praktijkgerichte handleiding voor geluidstechniek verwacht, zal wat op zijn honger blijven zitten. Maar elke technicus zou er goed aan doen de basisprincipes te begrijpen en dan komt deze samenvatting mooi van pas. Zoals de achterflap het laat weten, is 'Acoustics in performance' gericht op eigenaars en uitbaters van gebouwen, kortom diegene die beslissingen nemen inzake akoestiek; En dat is niet altijd de m/v achter de mengtafel.

'Acoustics in performance' is uitgegeven bij Elektor (www.elektor.nl), een "community van actieve elektronica-ingenieurs die willen leren, ontwerpen en delen met vakgenoten". Je kan bij hen terecht voor elektronica-onderdelen, workshops en projecten.

OISTAT NIEUWS

50 Years of OISTAT

OISTAT is is dit jaar 50 jaar oud. Dat vraagt om een feestje dat mag duren van 29 augustus tot 2 september 2018. Het Royal Welsh College of Music & Drama van Cardiff, dat de locatie was voor World Stage Design 2013, zal gastheer zijn voor vier dagen feestelijke activiteiten en evenementen, waaronder workshops en performance, presentaties, tentoonstellingen, symposia en keynote speakers.

OISTAT YouTube channel.

Omdat het nog steeds moeilijk blijkt uit te leggen wat OISTAT precies doet, is een YouTube kanaal gestart, waar video's over de activiteiten verzameld worden. Te vinden op www.youtube.com onder OISTATInternational

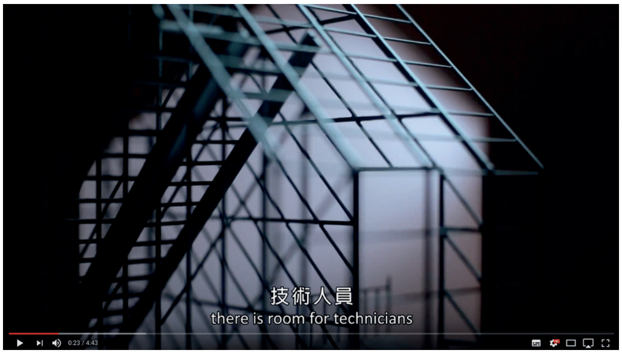

World Stage Design 2021

De locatie voor WSD2021 is bekend. De vijfde World Stage Design zal plaatsvinden in de School of Creative and Performing Arts van de University of Calgary, Canada.
WSD is een tentoonstelling van de beste scenografie uit meer dan 35 landen. Tegelijk vindt Scenofest plaats, samen met de Theatre Architecture Competition en de Technical Invention Prize.

Verkiezingen voorzitter Publication & Communication en Technology Commission.

Beide commissies zoeken nog kandidaten voorzitters. De verkiezingen vinden plaats op de jaarlijkse bijeenkomst. De Technology Commission vergadert dit jaar in Wenen. Onze Oostenrijkse collega's van de OETHG hebben in de marge van de Theatervakbeurs een boeiend programma samengesteld met technische bezoeken aan het Wiener Burg Theater en het Linzer Musiktheater.

Meer info over dit alles op www.oistat.org

AGENDA

Tot en met 4 5 18

Mini-expo: 90 jaar De Roma

De Roma opende in 1928 haar deuren als film- en feestzaal. Deze majestueuze zaal bepaalde mee de filmgeschiedenis van de stad Antwerpen. Maar De Roma was meer dan een cinema. Het was een variétézaal, waar iedereen over de vloer kwam. Er vonden shows, galabals, toneelvoorstellingen en prijsuitreikingen plaats.
De gloriejaren als cinema passeren de revue, evenals de fase als rock- en poptempel. De mini-expo heeft aandacht voor de sluiting in 1982 en eindigt met de heropbouw en de feestelijke heropening in 2002.
Nog tot en met vrijdag 4 mei bent u tijdens de openingsuren van het FelixArchief welkom om meer te weten te komen over de geschiedenis van deze cultuurtempel.
FelixArchief, Oudeleeuwenrui 29, Antwerpen.

16 04 18

Fiber basics seminar

High bandwidth, long distance cable runs, zero electromagnetic interference,... these are only a few advantages of optical cabling systems.
With the growing number of channels, exploding bandwidth requirements and interfering mobile communication technologies, the need for reliable and future proof cabling solutions is bigger than ever. Expand your knowledge and discover how optical cabling will make your job easier !
During this seminar basic theoretical principles and practices will be discussed.
Some of the topics :
- Characteristics of glass fiber
- Optical principles
- Different fiber types and cables
- Fiber connections and connectors
- The main applications of optical fibers
- Maintenance of optical fiber systems

Werner Ertryckx, optical cabling expert and technical director at Amptec, will lead this seminar.
The seminar will be in English.
Later this year we will also organize an advanced fiber seminar as a follow-up to this basics seminar, where we will go deeper into optical cabling techniques and applications.

This seminar is suitable for all levels of experience and free of charge. Number of participants: maximum 25.
Location: Amptec seminar room
Date: Monday 16 April, from 10:00 to 17:00

Contact education@amptec.be to confirm your participation.
Upon receipt of the registration, participants will be sent a written confirmation. If unable to attend, please inform Amptec in writing before the workshop begins.

11 12 06 18

Rigging - voorbereiden & uitvoeren

'Rigging' is een begrip dat veel gehoord wordt in de entertainment, maar bijna even vaak is het besef van de inhoud en technische implicaties van het vak 'rigging' (= aanbrengen van tijdelijke hijsinstallaties) slechts zeer beperkt.
De tweedaagse cursus is een praktijkvervolg op de vijfdaagse cursus 'Elementaire Hijstechniek', waarin veel aspecten van het gebruik van industriële - en klimtakels en vooral de voorbereiding en het juiste ophangen daarvan, uitgebreid aan de orde komen.
Deze cursus/workshop heeft tot doel om de cursisten meer vertrouwd te maken met de materialen en methoden bij de werkzaamheden van 'klimmende riggers' en 'ground riggers'.
De cursus wordt georganiseerd door 'Licht Geluid Opleidingen' (LGO) en gegeven door Rinus Bakker van 'Rhino Rigs'. Hij is één van de pioniers in de entertainment rigging in Europa, sinds begin jaren '80. In die hoedanigheid geeft hij sinds 1991 ook instructies, cursussen, trainingen, lezingen enz., met als onderwerp 'Rigging' ofwel 'Hijstechniek in de Entertainment Industrie'.
De cursus vindt plaats in deSingel, Desguinlei 25, 2018 Antwerpen.
Op maandag 11 juni + dinsdag 12 juni 2018, elke dag van 9u tot ca. 17u

Inhoud?

Theoriedeel: rigging-voorbereiding met de volgende onderwerpen en oefeningen
• Verwerken van lastgegevens
• Opzetten van een riggingplot – gebruik van symbolen & notaties
• Inpassen van een riggingplot in een hallenplan
• Maken en lezen van notaties en symbolen
• Opmaken van tweesprongen en de te gebruiken materialen
• Gebruik van hijsgereedschap en aanslagmiddelen
• Aanslaan van spanten en lasten
• Omrekenen van hijslasten naar puntlasten en dakbelastingen

Rigging Materiaal Praktijkdeel: uitvoering van werkzaamheden
• Uitzetten en markeren van riggingplot en tweesprongen plan.
• Gebruik van loodlijn, meetlinten, spatlijn en laserpointer.
• Gebruik van touw, toepassing van knopen, carabiners, pulleys en hulpmiddelen.
• Gebruik en eigenschappen van klimtakels.
• Praktisch gebruik van veiligheids- en positioneergordels.
• Klimtechnieken en het beschermen van de persoonlijke veiligheid tegen vallen.
• Efficiënt opmaken van tweesprongen met standaard materialen en plaatsing.
• Hijspunten (takels) aanbrengen vanuit een loopbrug of een eenpersoons telescoop-hoogwerker.
• Hijspunten (takels) "inverted" (niet als klimtakel) aanbrengen.
• Samenwerking tussen klimmende rigger(s) en grondrigger.
• Abseilen, demonstratie en oefening.
Aan het eind van de cursus wordt een certificaat van deelname uitgereikt.
Prijs voor de gehele cursusperiode is €650,- exclusief BTW.
Leden van STEPP genieten een korting van 10% op het inschrijvingsgeld!
Enkele weken voor aanvang van de cursus, zullen we je een uitnodiging tot betaling doormailen. Wanneer de betaling voldaan is ben je zeker van een plaats in deze cursus.

Meebrengen?

Dag 1:
• Schrijfgerei: A4-ruitjes-blok, geo-driehoek + doorzichtige liniaal, potlood, drie kleuren balpennen.
• Simpele zakrekenmachine met wortelfunctie.

Dag 2:
• Gemakkelijke kledij die vuil mag worden.
• Werkhandschoenen.
• Eventueel eigen klimgerief (indien je daarover beschikt).

Je kan inschrijven voor deze cursus door het INSCHRIJVINGSFORMULIER in te vullen.
Er worden maximaal 12 deelnemers voor deze cursus toegelaten.

Voor verdere vragen kan je steeds terecht bij:
Licht Geluid Opleidingen, Valeer Van den Nest
info@lgo.be
+32 (0)475-37 76 90

NIEUWS

Amptec installeert de eerste d&b Y-series array in Zaventem

'De Factorij' heeft een polyvalente zaal en een theater met 680 zitplaatsen. Het akoestische studiebureau ontwierp een bijna perfecte akoestische omgeving voor spraak en muziek. Maar de vorm van het theater bevat enkele uitdagingen voor geluidsversterking. Het is een vrij brede, hoge en ondiepe ruimte met hoge en steile zitplaatsen. Het balkon heeft smalle uitlopers tegen de zijmuren van de zaal, waardoor een klein aantal toeschouwers heel dicht bij de scène zitten. Een line-array ontwerp was vroeger vrijwel onmogelijk in dit soort theaters, met te veel compromissen voor een egale frequentierespons op steile tribunes en een risico op reflecties tegen grote glasoppervlakken. Met de d&b ArrayProcessing bestaat nu een algoritme dat frequentierespons en niveau-distributie controleert. Deze installatie is de Belgische première van een Y-series line-array.
Amptec installeerde ook een cinemaprocessor die AES, Dolby of DTS surround-geluid omzet naar het Dante-netwerk. Alle mengtafels en versterkers zijn op een of andere manier verbonden met de redundante CISCO-switches en vier d&b DS10 AES-Dante convertors.
De Factorij wilde een snelle en efficiënte manier om het complete systeem te besturen. De afstandsbedieningssoftware R1V2 blijft de belangrijkste manier van bediening en met de Dante Controller is een aanpassing van de patch eenvoudig genoeg.
Een spraak- of filmprojectie kan nu worden geactiveerd met een druk op een aanraakscherm. De oproepbare presets bevatten versterkerinstellingen en Dante patch-presets. Deze interface is geprogrammeerd in HTML5, alles kan geactiveerd via een webbrowser op een smartphone.
Voorinstellingen voor de Dante-patch worden voorbereid in de Dante Controller en met een USB-stick naar de PLC geëxporteerd. d&b versterkervoorinstellingen worden opgeslagen in de versterker en opgeroepen door de PLC via het OCA (AES70) -protocol of GPIO.
Het cc in Zaventem is een referentieproject. Als systeemintegrator installeerde Amptec alle multimedia-bekabeling in het theater, inclusief coax, CAT6 en glasvezel.

FARO en STEPP werken samen rond museale tentoonstellingstechnieken

FARO, steunpunt voor cultureel erfgoed en STEPP sloegen in 2017 de handen in elkaar om een themawerking rond museale tentoonstellingstechnieken uit te werken.
Op 12 december kwam de werkgroep 'Technische noden in de museumsector', gericht naar technische en productionele medewerkers, samen tijdens een werkbezoek in drie Antwerpse musea. Voor en achter de schermen van het MoMu, M HKA en FOMU kwamen tal van actuele thema's aan bod zoals o.a. veiligheid, interactieve audiovisuele middelen, verlichting en duurzaamheid.
Ook in 2018 blijven FARO en STEPP de erfgoedinstellingen ondersteunen, samenbrengen en versterken. Wil u meer informatie of er in de toekomst zelf bij zijn? Hou dan de FARO-blog, de online kalender of de STEPP-kalender in de gaten.
Meer informatie vindt u ook op:
De STEPP-themapagina Museum- & tentoonstellingstechniek
Depotwijzer.be
faro.be - verslag ICAMT-conferentie

Jeroen Wuyts wint 'Best Sound Technician' Award

Op het FAJR International Theater Festival in Teheran werd de Belgische technicus Jeroen Wuyts bekroond voor de productie 'Bigmouth'.
In dit stuk van Skagen brengt Valentijn Dhaenens een ode aan 2500 jaar redevoeren. Met fragmenten uit bekende en minder bekende toespraken, toont hij dat de truken van de retoricafoor nauwelijks zijn veranderd. Deze solovoorstelling zal in oktober 2018 weer te zien zijn in België.

Brusselse geluidsnormen 'versterkt geluid' worden van kracht

Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er ondertussen geluidsnormen voor versterkt geluid. België zou België uiteraard niet zijn mochten die niet verschillen met wat in Vlaanderen in voege is. Mede daarom bleef een eerste ontwerptekst jarenlang kamperen op het bureau van verschillende Brusselse ministers. Na advies van o.m. STEPP werd eind 2016 een tweede ontwerptekst verspreid, waarbij eenzijdig nog een aantal zaken werden toegevoegd maar waarbij de uiteindelijke norm ook grosso modo geharmoniseerd is geraakt met de norm in Vlaanderen. Er zijn echter nog steeds verschillen en accenten. Het grootste verschil zit hem in het feit dat in Brussel naast dB(A)-normen ook dB(C)-normen worden gehanteerd.
De Brusselse geluidsnormen voor versterkt geluid zijn van kracht vanaf 21 februari 2018. Lees meer:
In de Gids 'versterkt geluid' voor organisatoren van evenementen en uitbaters van etablissementen
Op de website van Leefmilieu Brussel (voor alle wetteksten en meer info)
Lees ook:
Reglement is reglement: Brussel en de geluidsnormen (STEPP-Mag #23)

PRODUCTNIEUWS

Amptec
DPA Microphones introduceert met CORE by DPA een nieuw preamp ontwerp. De CORE preamp vergroot het dynamisch bereik van miniatuurmicrofoons tot 14dB. Het resultaat is minder vervorming en meer definitie in het volledige audio spectrum.

Sony DWX digital wireless is aan de derde generatie toe. Nieuw is een extreem kleine wide-band beltpack die ook waterafstotend is. Daarnaast een nieuwe 19" receiver met Quad-diversity, DANTE, automatische instellingen, master/slave, etc. De totale systeem latency is slechts 1,2ms AD/DA.

Bose
Bose Professional introduceert EdgeMax in-ceiling premium loudspeakers met PhaseGuide-technologie. EdgeMax loudspeakers zijn voorzien van een PhaseGuide.
Ook nieuw is de MB210 compact subwoofer, die is ontworpen voor kleine geluidssystemen die een uitbreiding van lage frequenties tot 37 Hz vereisen. De MB210 heeft twee woofers van 10 inch. Deze zijn gebaseerd op de bekroonde Bose Professional F1 portable powered subwoofer en hebben een compacte, voor vaste installaties geoptimaliseerde behuizing. De MB210 is ontworpen om de FreeSpace, Panaray en RoomMatch Utility loudspeakers te verrijken.
In draagbare audio is er de S1 Pro, een alles-in-één PA, vloermonitor of oefenversterker. De S1 Pro is gebaseerd op de technologie van de L1 en F1 portable loudspeaker systems.

Voor moeilijke akoestische ruimtes biedt Bose de Panaray MSA12X modular steerable array loudspeaker. De Panaray is opgebouwd in een kolom van twaalf full-range 2,25-inch transducers (met 75 Hz – 14 kHz respons.

Joystick
CEDAR DNS 2
Cedar Dynamic Noise Supressions technologie laat toe om achtergrondruis van spraak, zang en andere bronnen te elimineren. Met lage latency, 40-bit processing en een snelle intuïtieve user interface elimineert het verkeerslawaai, airco, wind, regen en algemene achtergrond ruis van audiosignalen. Het helpt ook om akoestische omstandigheden en slechte microfoonplaatsing te verbeteren en zal zelfs overdreven reverberaties onderdrukken.
De DNS 2 is een zeer compacte box met analoge mic/line aansluiten met optionele 48v phantom power en AES3/AES11

digitale input met zowel analoge als digitale outputs.
https://www.cedar-audio.com

Showtex
ShowTex voegde onlangs een nieuwe stof toe aan haar gamma, FeatherSilk. Letterlijk vederlicht en zijdezacht. Deze stof weegt niet meer dan 5g/m² en zweeft op een ongeziene manier door de lucht. Ideaal dus om stijlvolle effecten mee te creëren. Combineer met licht en sta helemaal versteld van de mogelijkheden. Je kan FeatherSilk in actie zien tijdens Prolight+Sound 2018 in Frankfurt.

BEDRIJFSLEDEN

Amptec
Pro Audio- en Videosystemen: levering, installatie, bekabeling, maatwerk, service & support
Duifhuisweg 11
Industriezone "Het Dorpsveld"
B-3590 Diepenbeek
Tel. : +32 (0) 11 28 14 58
Fax : +32 (0) 11 28 14 59

Apex
Schoebroekstraat 62
B-3583 Beringen-Paal
Tel.: +32(0)11 21 24 32

Audio XL
Industrieterrein II nr. 14
B-3290 Diest
Tel.: +32 13 670 890

Audiosense
Stroobantsstraat 48b
B-1140 Evere
Tel.: +32 (0)2 241 40 02

Bose N.V.
BOSE PROFESSIONAL is fabrikant van luidsprekers, versterkers en DSP om geluid te versterken in theaters, concertzalen, congresruimtes, auditoriums en andere toepassingen
Bose NV
Limesweg 2
B-3700 Tongeren
Tel.: 012/39 08 10

Controllux BVBA
Meer dan 45 jaar ervaring met de beheersing van licht in de ruimste zin van het woord
Ambachtsstraat 2B
B-2450 Meerhout
Tel. : +32 (0)13 480 600
Fax : +32 (0)13 480 609

Electric Sound
Radioweg 5
1324 Almere
Nederland

Face
Hoek 76
2850 Boom
België
Tel.: +32 3 844 67 97

ICARUS, flightcases & decor facilities bvba
One stop shop voor top kwaliteit flightcases op maat en technisch facilitaire decorbouw
Ondernemersstraat 6
B-2500 Lier
Tel.: +32 3 491 97 89
Fax : +32 3 491 97 80

Joystick Audio
Leverancier van hoogwaardig geluid voor theater met focus op superieure audio kwaliteit,
installatie, bekabeling op maat, optimale ondersteuning en service, eigen repair lab.
Luchterenstraat 25 A
9031 Drongen
Belgium
Tel: +32 (0) 9 236 37 18
Fax: +32 (0) 9 236 37 19

M-Pro Benelux
Bedrijvenstraat 4501-4503
3800 Sint-Truiden
België

PBTA B.V.
Grootste adviseur in de Benelux voor theater, concertzaal en poppodium: akoestiek, licht, geluid, stoelen, tribunes, zichtlijnen, hef- en hijsinstallaties, video, logistiek, etc. kortom, voor alles wat van een gebouw een cultuurhuis maakt.
Runmolen 3
5404 KP Uden
Nederland
Tel.: +31 413 264 344

PRG Belgium
PRG is supplier of entertainment and event technology to a wide range of markets, including corporate events & trade shows, concerts, special events, theatre, television & film.
Industriezone Hambos Vaartdijk 6
3150 Tildonk
Belgium
Tel.: +32-016-61-53-00
Fax: +32-016-60-88-61

Sennheiser
The pursuit of perfect sound
Sennheiser Belux BVBA
Doornveld 22
1731 Asse/Zellik
Tel.: +32 (0)2 466 44 10
Fax: +32 (0)2 466 49 20

Showtex
ShowTex is wereldwijd leider in het bedenken, produceren en installeren van de meest innovatieve vlamwerende podiumdoeken en ophangsystemen voor theaters en evenementen.
Oude Gentweg 100
B-2070 Burcht (Antwerp)
Tel.: +32 3 236 84 40
Fax: +32 3 236 23 02

Shure Distribution Benelux
Jan Emiel Mommaertslaan 20A
1831 Diegem
Tel.: +32 (0) 2 704 91 50

StaPoTech
Advies, ontwerp en realisatie van podiumtechnische installaties
Rodenrijt 80
3930 Hamont-Achel [B]
Tel.: +32(0)11 66 78 94
Fax : +32(0)11 66 78 95

Theateradvies bv
Theateradvies bv ontwerpt theaters, concertzalen, popzalen en musea met oog voor publiek, artiesten en techniek: innovatief, effectief, functioneel, gebruiksvriendelijk, duurzaam en veilig.
Herengracht 160
1016 BN Amsterdam
Nederland
Tel.: +31 (0)20 627 2248

Wolec Electronics
Leuvensesteenweg 181
1932 Sint-Stevens
Tel.: +32(0)2 720 02 18

XLR Pro
Rue Pierre Strauwenstraat 24
1020 Brussels
Tel.: +32 2 520 08 27

GROEPSLEDEN

30 CC – Leuven
Bronks Jeugdtheater – Brussel
CC 't Getouw – Mol
CC 't Schaliken – Herentals
CC 't Vondel – Halle
CC Asse – Asse
CC Blankenberge – Blankenberge
CC Bolwerk – Vilvoorde
CC Brugge - Brugge
CC Casino – Houthalen-Helchteren
CC De Schakel – Waregem
CC De Borre – Bierbeek
CC De Breughel – Bree
CC De Brouckere – Torhout
CC De Herbakker – Eeklo
CC De Kollebloem – Puurs
CC De Mol – Lier
CC De Plomblom – Ninove
CC De Roma – Willebroek
CC De Steiger – Menen
CC De Velinx - Tongeren
CC De Werf – Aalst
CC Hasselt – Hasselt
CC Het Perron – Ieper
CC Jan Tervaert – Hamme
CC Kruispunt – Diksmuide
CC Mortsel – Mortsel
CC MUZE – Heusden-Zolder
CC Nova – Wetteren
CC Scharpoord – Knokke-Heist
CC Spikkerelle – Avelgem
CC Ter Dilft – Bornem
CC Westrand – Dilbeek
CC Zwaneberg – Heist-Op-Den-Berg
Concertgebouw – Brugge

Cultuurhuis De Warande- Turnhout
deFENIKS – Walpurgis – Mortsel
deSingel – Antwerpen
Dommelhof - Neerpelt
FARO - Brussel
GC 't Blikveld – Bonheiden
GC De Boesdaalhoeve – Sint-Genesius-Rode
GC De Bosuil - Overijse
GC De Kam – Wezembeek-Oppem
GC De Kroon – Bocholt
GC De Lijsterbes - Kraainem
GC De Moelie - Linkebeek
GC De Zandloper - Wemmel
GC den Ichter – Opglabbeek
GC Tentakel - Zonhove
GD De Muse – Drogenbos
Handelsbeurs - Gent
Het Paleis – Antwerpen
KAAP – Brugge, Oostende
Koninklijke Muntschouwburg – Brussel
Kunstencentrum De Werf – Brugge
Minardschouwburg – Gent
Muziekcentrum De Bijloke – Gent
OC 't Waaigat – Zwijndrecht
Pianofabriek – Brussel
S.M.A.K. – Gent
Sabbattini - Antwerpen
Schouwburg Kortrijk – Kortrijk
STUK Kunstencentrum – Leuven
Theater De Spiegel – Antwerpen
Theater deToekomst - Gent
Theater Vooruit – Boechout
Toneelhuis – Antwerpen
Vlaamse Opera – Gent
Vooruit Kunstencentrum – Gent
Vormingscentrum Destelheide – Dworp
wpZimmer - Antwerpen

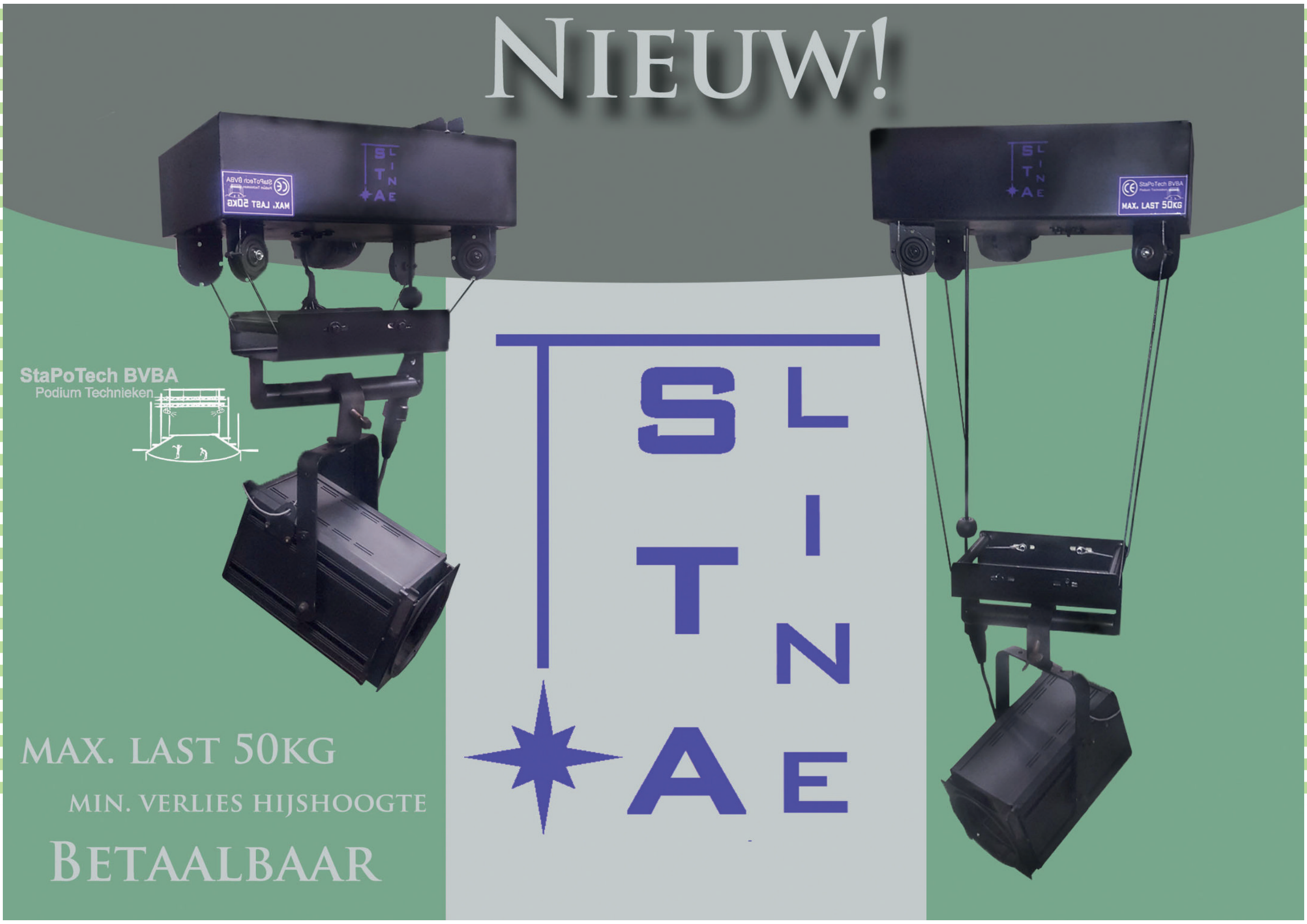

COLOFON

CONTACT
STEPP vzw
Sainctelettesquare 17
1000 Brussel
T: +32 2 203 92 06
E: info@stepp.be
W: www.stepp.be

MISSIE
STEPP vzw is het steunpunt voor de productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector. De organisatie is het aanspreekpunt voor actuele ontwikkelingen op het vlak van techniek, scenografie, architectuur, veiligheid en opleidingen in de culturele sector en haar zeer diverse subsectoren. STEPP vzw bundelt de krachten van de gehele sector om een constante uitwisseling van expertise teweeg te brengen. De organisatie is gesprekspartner in diverse comités, en organiseert op regelmatige tijdstippen studiedagen, symposia, netwerkmomenten en opleidingen.
STEPP vzw is lid van OISTAT en benadrukt daarmee het internationale kader van de hedendaagse culturele sector.

ACTIVITEITEN
STEPP vzw organiseert regelmatig bijeenkomsten in de vorm van symposia, informele meetings en workshops. Daarnaast bieden zij een uitgebreid cursusprogramma aan. Verdere informatie en een overzicht van de activiteitenkalender vindt u op onze website www.stepp.be.

TARIEVEN
STEPP leden krijgen alle 3 maanden het STEPP magazine gratis in hun bus. Daarbovenop krijgen onze leden korting bij alle STEPP activiteiten, en bij een aantal partnerorganisaties.
Lidmaatschap (1 jaar): 48,00 EUR
Bedrijfslidmaatschap (1 jaar): 480 EUR
Groepslidmaatschap (1 jaar):
130 EUR / 260 EUR / 480 EUR
Student (1 jaar): 24,00 EUR
STEPP magazine (1 jaar): 40,00 EUR

Meer informatie op onze website www.stepp.be

DUURZAAMHEID
STEPP vzw zet zich in voor een duurzame cultuursector. Dit uit zich in al onze activiteiten en opleidingen.
STEPP is daarnaast ook partner in een aantal duurzaamheidsinitiatieven van partnerorganisaties.
STEPP vzw wil zo een motor zijn voor een duurzame cultuursector.

STEPP magazine #27

Bijdragen: Bart Caron, Bryan Buddaert, Jasper Cosemans, Coen Jongsma, Jan Decalf, Bert Moerman, Ivo Kersmaekers, Koen Koch
Eindredactie: Jan Decalf
Corrector: Bert Moerman
Vormgeving: Jo Klaps, brusselslof.be
Cover: Chris Van Goethem
Druk: Drukkerij Paesen

STEPP magazine wordt gedrukt op 100% FSC gecertificeerd papier.
Eenheidsprijs: 12,00 EUR. Alle vorige nummers zijn beschikbaar op bestelling via www.stepp.be

BIJDRAGEN
Indien je zelf tekst of foto's wil bijdragen voor een volgend nummer, kan je contact opnemen met de redactie: magazine@stepp.be. De verschijningsdata van het STEPP magazine zijn 15/3, 15/6, 15/9 en 15/12.

ADVERTEERDERS
Sennheiser, Verbiest, Amptec, ShowTex, StapoTech, Controllux, Bose, Auvicom, PRG, Joystick, PBTA

Voor informatie over advertentiemogelijkheden mag u ons contacteren op sponsoring@stepp.be

Jaargang 6
Nr.27 –Maart 2018
STEPP Magazine is een uitgave van STEPP vzw.
Verantwoordelijke uitgever: Frankie Goethals.

CC BY NC SA

Deze uitgave wordt ter beschikking gesteld overeenkomstig de bepalingen van de Creative Commons Public License, Naamsvermelding – Niet Commercieel - GelijkDelen België 3.0, http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.nl

Because !

Y-series ?

AMPTEC
professional sound solutions

Duifhuisweg 11 - Industriezone "Het Dorpsveld" - B-3590 Diepenbeek - Belgium
http://www.amptec.be - sales@amptec.be
Tel: +32 (0) 11 28 14 58 - Fax: +32 (0) 11 28 14 59

d&b audiotechnik

VERBIEST
GEBRUIK UITSLUITEND
IN GESLOTEN RUIMTE
zelfrijdende
hoogwerker
• 9.5m werkhoogte
• 880 kg
• 125 kg hefcapaciteit
VRAAG EEN DEMONSTRATIE
OP LOCATIE
hoogwerkers - montageliften - luchtliften
VERBIEST nv. • Industriezone "Berkenhoek" • B-2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver
Tel.: +32 15 75 49 59 • Fax: +32 15 75 62 88 • www.verbiest.be • info@verbiest.be
11001-004